

Հավելված
Հայաստանի Հանրապետության
Արմավիրի մարզի Արաքս համայնքի ավագանու
2022 թվականի մայիսի 20-ի N 65-Ա որոշման

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԱՐՄԱՎԻՐԻ ՄԱՐԶԻ
ԱՐԱՔՍ ՀԱՄԱՅՆՔԻ
ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ 2022-2026թթ. ՀՆԳԱՄՅԱ
ԾՐԱԳԻՐ**

Կազմեց Արաքս համայնքի ղեկավար՝ Ղազար Ղազարյան

2022թ գ.Գայ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Համայնքի ղեկավարի ողջույնի խոսք-----	3
2. Համայնքի և բնակչության ընդհանուր իրավիճակի նկարագրություն-----	5
2.1 Համայնքի սոցիալ տնտեսական իրավիճակ-----	19
2.2 Համայնքի իրականացվող ծրագրերը-----	21
2.3 Համայնքի ֆինասական իրավիճակի նկարագրություն և ֆինասական կանխատեսումներ-----	40
2.4 Զարգացման խոչընդոտներ և դժվարություններ-----	42
2.5 Համայնքի ուժեղ և թույլ կողմերի, հնարավորությունների և սպառնալքների (ՈւԹՀՍ) վերլուծություն-----	44
3. Համայնքի նպատակների սահմանում և գործողությունների պլանավորում-----	46
4. Ծրագրերի անձնագրեր-----	49
5. ՀՀԶԾ ֆինասավորում-----	58
Վերջաբան-----	60

1. ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ՈՂՋՈՒՅՆԻ ԽՈՍՔԸ

Ողջունում են Ձեզ՝ սիրելի բնակիչներ, ավագանու անդամներ, համայնքապետարանի աշխատակազմի աշխատակիցներ:

Արաքս համայնքի 2022-2026թթ. զարգացման ծրագիրը մշակելիս հաշվի են առնվել սահմանադրական և օրենսդրական փոփոխություններով պայմանավորված հրամայականները: ՀՀԾ-ն մշակելիս որպես կողմնորոշիչ են դիտարկվել համայնքը զարգացնելու անհրաժեշտությունը, համայնքի տարածքում տնտեսական գործունեության խրախուսման առկա հնարավորությունները:

Արաքս համայնքի զարգացման ծրագրերը իրագործելու, համայնքի հիմնախնդիրների լուծման կենսամակարդակի բարելավման գործում մեզ սպասվում է պատասխանատու աշխատանք: Անհրաժեշտ է ձեռնամուխ լինել և անհրաժեշտ միջոցներ ձեռնարկել համայնքի և բնակավայրերի ծրագրերի զարգացման ուղղությամբ:

Համայնքում և բնակավայրերում նախատեսվում է կատարել մի շարք կարևոր աշխատանքներ: Դրանք են՝ խորքային հորի հորատումը և վերականգնումը, մանկապարտեզների վերանորոգումը, գազաֆիկացումը և ջեռուցումը, ասֆալտապատման աշխատանքների իրականացում, կոյուղագծերի կառուցում, ոռոգման ցանցի նորոգում, լուսավորության ցանցի կառուցում, մշակույթաին, սպորտային և կրթական կառույցների կառուցում և վերանորոգում, որոնք նաև խթան կհանդիսանան նոր աշխատատեղերի ստեղծման ուղղությամբ:

Այս ծրագրերից բացի համայնքապետարանը իրականացրել և իրականացնելու է նաև այլ համայնքային խնդիրներ, որոնք կատարվում են պարբերաբար: Դրանք են՝ սանիտարական վիճակի մաքրման, շուրջօրյա ջրամատակարարման և ջրահեռացման, կանաչապատ գոտիների պահպանման և ընդլայնման, ոռոգման ջրագծի կառուցման, ներհամայնքային ճանապարհների, ինչպես նաև դաշտամիջյան ճանապարհների կառուցման և հարթեցման աշխատանքները, աջակցություն համայնքում, բնակավայրերում զոհվածների և սոցիալապես անապահով ընտանիքներին ինչպես նաև համայնքային, սոցիալ-տնտեսական այլ խնդիրների լուծմանն ուղղված աշխատանքներ:

Խիստ անհրաժեշտ են համարում նոր սերնդի կրթության, զարգացվածության մակարդակի ավելացումը, որովհետև նրանց է վստահված մեր երկրի վաղվա օրը և ապագան,իսկ առավել զարգացած երկիր ունենալն առաջին հերթին պայմանավորված է գիտելիքների մեծ պաշար ունեցող սերունդով:

Համայնքում և բնակավայրերում առկա կարևոր խնդիրներն են աշխատատեղերի բացակայությունը, բնակիչների սոցիալ-տնտեսական վիճակը,սոցիալապես անապահով ընտանիքները, գազաֆիկացման բացակայությունը, ճանապարհների ոչ բարվոք վիճակը, ոռոգման և խմելու ջրամատակարարումը և այլն:

Համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագրի կազմման գործընթացում իրենց մասնակցությունն ունեն համայնքի բնակավայրերի բոլոր վարչական ղեկավարները՝ հանդես գալով իրենց առաջարկություններով և վերլուծություններով:

Շնորհակալություն:

2. Համայնքի և բնակավայրերի ընդհանուր իրավիճակի նկարագրություն

«Արմավիրի մարզի Արաքս համայնքը ձևավորվել է 2021 թվականի հոկտեմբերի 23-ին ընդունված «վարչատարածքային բաժանման մասին» «օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին «օրենքի համաձայն: Համայնքը ընդգրկում է թվով տասներեք բնակավայր՝ Արաքս, Արտիմետ, Ակնաշեն, Առատաշեն, Ապագա, Գայ, Գրիբոյեդով, Ջրառատ, Ջրարբի, Հայկաշեն, Մեծամոր, Լուսազյուղ և Խորոնք: Համայնքի վարչական տարածքը կազմում է 9126.086 հա:

Ապագա գյուղը գտնվում է Հայաստանի Հանրապետության Արմավիրի մարզի Արաքս համայնքի կազմում: Գյուղը նախկինում ունեցել է Թուրքմենլու, Վերին Թուրքմենլու անվանումները, 1935 թվականից անվանվել է Ապագա: Արևմտյան Հայաստանի Բիթլիսի նահանգի Մոտկանի գավառի Նիչ, Մցու, Կնձու, Բուզնոտ, Մրցան, Քաշախ, Հիզան, Տնգետի, Խուբի՝ Գելոնք, Մուշի Բլանուխ գյուղերից Ալաշկերտից Մեծ Եղեռնից փրկված հայերը իրենց ապաստանը գտան Արաքս գետի ձախափից ոչ շատ հեռում բնակավայրում, որն սահմանին մոտ էր և հայրենիք վերդառնալուց շուտ կհասնեին տուն: Նրանք մնացին, սակայն երբեք հույսը չկտրելով, որ մի օր վերադառնալու են իրենց հայրենիքը՝ Էրզիր: Նրանք մնացին ու հիմնեցին նոր բնակատեղի, որն 1935 թվականին անվանեցին Ապագա, որպես նոր կյանքի սկիզբ և շարունակություն: Գյուղը հիմնադրվել է 1919 թվականին: Հաղթահարել է սովի, հիվանդությունների ու համաճարակների, կոլեկտիվացման, Հայրենական Մեծ պատերազմի դժվարին տարիները: Գյուղը սահմանակից է Ջրառատ, Ջրարբի, Լուսազյուղ, Գրիբոյեդով, Առատաշեն, Արտաշար և Երասխահուն գյուղերին:

Հայաստանի Հանրապետության Արմավիրի մարզի Արաքս համայնքի **Ջրարբի գյուղը** գտնվում է Արարատյան դաշտավայրում՝ ծովի մակերևույթից 870մ բարձրության վրա: Իր ժողովրդի պատմության տարբեր ժամանակներն այնպես լռելյան վկայագրող Արաքս գետի ձախափնյա մասում ինքնավստահորեն վեր խոյացող հայոց այս շենը բավականին երիտասարդ է՝ ընդամենը 42 տարեկան: Հիմնադրվել է 1974 թվականին, Ջրառատի թոչնաֆաբրիկայի /ներկայիս «Արաքս թ/Ֆ»-ի/ հենքի վրա: Գյուղի հիմնադրման

տարեթիվը համընկնում է խորհրդային միությունում իր հզորության ծավալներով երկրորդը համարվող Ջրառատի թռչնաֆաբրիկայի ստեղծման տարեթիվին, որովհետև գյուղը այդ տարիներին որպես բանվորական ավան աշխատողներին տեղավորելու նպատակով ֆաբրիկայի հետ միաժամանակ գոյացավ: Սկզբնական շրջանում ավանը Ջրառատ գյուղի հետ միացյալ էր ու կոչվում էր Բանավան: 1991-1992 թվականներին այն առանձնացավ Ջրառատից, իր վարչական տարածքն ունեցավ և անվանակոչվեց Ջրառատի թ/ֆ: Իսկ արդեն 2005 թվականի Հայաստանի Հանրապետության կառավարության որոշմամբ անվանափոխվեց ու կոչվեց Ջրարբի: Ջրարբի համայնքը գտնվում է մարզկենտրոնից 35 կմ հեռավորության վրա: Գյուղի կենտրոնում է գտնվում գյուղապետարանի շենքը, մշակույթի տունը, բուժկետը, մանկապարտեզի և դպրոցի շենքերը: Կլիման ձմռանը լինում է ցուրտ, ամռանը՝ շոգ:

Լուսագյուղ գյուղը գտնվում է Արարատյան դաշտավայրում՝ ծովի մակերևույթից 830մ բարձրության վրա: Հիմնադրվել է 1928 թվականին Սուրմալու գավառի Արաքս գյուղի աջ ափին մոտ գտնվող Դաշբունն ու գյուղի գաղթականներով: Համայնքի հին անվանումները եղել են՝ Թուրքմանլու, Թուրքմենլու Ներքին, Լուսագեղ: Հետագայում՝ 1935 թվականին գյուղը վերանվանվել է Լուսագյուղ, որը տևական է մինչ օրս: Գյուղի հեռավորությունը մարզկենտրոնից՝ 35կմ է, մայրաքաղաքից՝ 28կմ: Բնակչության կապը և շփումը մայրաքաղաքի հետ իրականացվում է երթուղային տաքսիներով, ավտոբուսներով և միկրոավտոբուսներով: Գյուղը սահմանակից է Ապագա, Ջրառատ, Մեծամոր և Ակնաշեն համայնքներին: Գյուղի կենտրոնում գտնվում են գյուղապետարանի, մանկապարտեզի և դպրոցի շենքերը: Կլիմայական պայմանները խիստ են: Ձմեռը լինում է ցուրտ, ամռանը՝ շոգ եղանակ: Համարյա ամեն տարի գյուղից ցանքատարածություններն ու այգիները գտնվում են ցրտահարության և կարկտահարության վտանգի տակ:

Մեծամոր գյուղը հիմնադրվել է՝ 1922 թվականին: Մեծամոր գյուղի հեռավորությունը, մարզկենտրոնից 40 կմ: Նախկինում ունեցել է Հեզլու Ղամարլու, Ղամարլու անվանումները: Մեծամոր է վերանվանվել 1946թ-ին: Գյուղը տեղադրված է Միջին արաքսյան հարթավայրում, Մեծամոր գետի ձախ ափին՝ ծովի մակարդակից 830մ բարձրության վրա: Կլիման չոր խիստ ցամաքային է: Ձմեռները սկսվում են դեկտեմբերի կեսերին, հունվարյան միջին ջերմաստիճանը տատանվում է -3-ից -5 °C: Ամառը տևական

է՛ մայիսից մինչև հոկտեմբեր, օդի միջին ամսական ջերմությունը հասնում է 24-ից 26 °C, իսկ առավելագույնը՝ 42 °C: Հաճախ լինում են խորշակներ, որոնք զգալի վնաս են հասցնում գյուղատնտեսությանը: Մթնոլորտային տարեկան տեղումների քանակը 250-300 մմ է: Բնական լանդշաֆտները կիսանապատներ են, որոնք ոռոգման ընթացքում վերեն ածվել կուլտուր-ոռոգելի լանդշաֆտի: Ագրոկլիմայական տեսակետից համայնքն ընկած է բացարձակ ոռոգման գոտում:

Գրիբոյեդով գյուղը Վաղարշապատի տարածաշրջանում, սահմանակից է արևելքից՝ Վաղարշապատ համայնքին, հյուսիսից՝ Արտիմետ, արևմուտքից՝ Խորոնք, հարավ-արևմուտքից՝ Ապագա և հարավ-արևելքից՝ Ակնաշեն համայնքներին: Գրիբոյեդով համայնքը գտնվում է մայրաքաղաքից և մարզկենտրոնից հավասար հեռավորության վրա՝ 30 կմ: Նախկինում ունեցել է Արալլիս, Արալլիս Բաշքյանդ, Արալլիս Քյուլանլու, Արալլկ, Քյուլանի Արալլիս, Քյուլանլու Վերինան անվանումները: Գրիբոյեդով է վերանվանվել 1978 թ-ին: Գյուղը նախկինում եղել է թուրքաբնակ: 1917 թ.-ից սկսած գյուղում սկսել են բնակվել հայեր Ղարաբաղից գաղթած: 1949-1950 թթ-ին հայրենադարձված պարսկահայերն են եկել բնակվել: 1949 թ.-ից Արծվաշենից 30 ընտանիք են վերաբնակվել: 1950-ական թվականներին եկել են եզդիները:

Ակնաշեն գյուղի նախկին անվանումը՝ Վերին Խաթունարխ է: Բնակավայրի հեռավորությունը քաղաքից մոտ 6 կմ հարավ: Տեղակայված է մարզկենտրոն Արմավիրից 34 կմ հարավ-արևելք, ծովի մակարդակից 835 մ բարձրության վրա: Բնակիչները հայեր են, որոնց նախնիները 1828-1829 թվականներին գաղթել են Խոյից, որոշ թվով բնակիչներ այստեղ են գաղթել նաև Սուրմալուից Առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին: Բնակչությունը զբաղվում է այգեգործությամբ, բանջարաբուծությամբ և անասնապահությամբ:

Առատաշեն գյուղի նախկին անվանումը՝ Մեծ Ջեյվա, գյուղ Հայաստանի Հանրապետության Արմավիրի մարզի Վաղարշապատի տարածաշրջանում, Վաղարշապատ քաղաքից մոտ 5 կմ հարավ-արևելք, Քասաղ գետի աջ ափին: Բարձրությունը ծովի մակարդակից կազմում է 845 մ: Վերանվանվել է **Առատաշեն** 1978 թ. հունվարի 25-ին: Բնակիչները հայեր են, որոնց նախնիները 1828-1829 թթ. Գաղթել են Սալմաստից, Խոյից և 1915-1916 թվականներին Ալաշկերտից:

Արտիմետ գյուղի անվանումը մինչև 1946թ. եղել է Ալիբեկլու, 1946-1991 թթ.՝ Աթարբեկյան: Բնակավայրը տեղակայված է Վաղարշապատ քաղաքից մոտ 1կմ հարավ-արևմուտք: Գյուղը վերանվանվել է Աթարբեկյան 1946թ. ապրիլի 4-ին, **Արտիմետ**՝ 1991 թ. օգոստոսի 8-ին: Գյուղը նախկինում Ալիբեգլի անվան տակ մտել է Երևանի նահանգի Էջմիածնի գավառի կազմում: Բնակիչները հայերեն, որոնց նախնիները գաղթել են Իգդիրից, Վանից 1915-20թթ., Իրանից 1946թ., Սիսիանից, Աշտարակից, Ապարանից և Սպիտակից: Հեռավորությունը Երևանից 28 կմ, մարզկենտրոնից՝ 31 կմ, ՀՀ պետական սահմանից՝ 10 կմ: Բարձրությունը ծովի մակերևույթից՝ 850-860մ, բնակլիմայական պայմանները՝ չոր ցամաքային:

Արաքս գյուղի նախկին անվանումը՝ Ներքին Ղարխուն: Գյուղը տեղակայված է Վաղարշապատ (Էջմիածին) քաղաքից մոտ 9 կմ հարավ: Բնակավայրը գտնվում է ծովի մակերևույթից՝ 905մ բարձրության վրա: Արաքս է վերանվանվել 1946 թվականի հուլիսի 15-ին: Մինչև Առաջին համաշխարհային պատերազմը եղել է ադրբեջանաբնակ, այնուհետ ունեցել խառը հայ-ադրբեջանական բնակչություն: Ներկայիս բնակիչները հայերեն, որոնց նախնիների մի մասը 1915-1920 թվականներին եկել է Սուրմալուի գավառից: Բնակչությունը զբաղվում է անասնապահությամբ, այգեգործությամբ և պտղաբուծությամբ:

Գայ գյուղը նախկինում անվանվել է Խաթունարխ: Բնակավայրի հեռավորությունը Վաղարշապատից՝ 6կմ, մարզկենտրոնից՝ 36կմ, ՀՀ պետական սահմանից՝ 9կմ: Գայ է վերանվանվել 1978 թ-ին: Նախկինում ունեցել է Խաթունարխ անվանումը: Հիմնադրվել է 1670-1680 թվականներին և կոչվել է Խաթունարխ՝ Երևանի Սեֆիխանի կնոջ՝ Խաթունի անունով, որը ամուսնու հետ այստեղ կառուցել է իր անունով ջրանցք, իսկ այդ տեղ գտնվող 2 գյուղերը կոչվել են Վերին և Ներքին Խաթունարխ: (Վերին Խաթունարխը ներկայիս Ակնաշեն գյուղն է): Գյուղը տեղադրված է միջին արաքսյան հարթավայրում՝ ծովի մակարդակից 843 մ բարձրության վրա: Կլիման չոր է, խիստ ցամաքային է: Բնական լանդշաֆտները կիսաանապատներ են, որոնք ոռոգման ընթացքում վեր են ածվել կուլտուր-ոռոգելի լանդշաֆտի: Ագրոկլիմայական տեսակետից համայնքն ընկած է բացարձակ ոռոգման գոտում: Հարուստ է արտեզյան ջրերով, որոնք

օգտագործվում են որպես խմելու ջուր:Գյուղի բնակչության նախնիների միմասը 1828-1829 թթ. տեղափոխվել է Պարսկահայաստանից՝ Խոյ և Սալմաստ գավառներից:

Հայկաշեն գյուղի նախկին անվանումը՝ Ղարղաբազար է: Հեռավորությունը Վաղարշապատից՝ 8կմ, մարզկենտրոնից՝ 40կմ հեռավորության վրա: Նախկինում ունեցել է Կարաշիրին, Կարգաբազար, Ղարլապազար, Ղարղաբազար անվանումները:Հայկաշեն է վերանվանվել 1967 թ-ին: Գյուղը տեղակայված է Միջին արաքսյան հարթավայրում՝ ծովի մակարդակից 830մ բարձրության վրա: Կլիման չոր խիստ ցամաքային է: Ձմեռներն սկսվում են դեկտեմբերի կեսերին, հունվարյան միջին ջերմաստիճանը տատանվում է $-3 - 5^{\circ}\text{C}$: Ամառը տևական է՝ մայիսից մինչև հոկտեմբեր, օդի միջին ամսական ջերմությունը հասնում է 24°C -ից 26°C , իսկ առավելագույնը՝ 42°C : Հաճախ լինում են խորշակներ, որոնք զգալի վնաս են հասցնում գյուղատնտեսությանը:Մթնոլորտային տարեկան տեղումների քանակը 250-300մմ է:Բնական լանդշաֆտները կիսաանապատներեն, որոնք ոռոգման ընթացքում վերածվել են կուլտուր-ոռոգելի լանդշաֆտի: Ագրոկլիմայական տեսակետից համայնքն ընկած է բացարձակ ոռոգման գոտում: Ըստ Ղևոնդ Ալիշանի այս գյուղի մոտ է գտնվել Աղզիվար Կալեսի բերդը:

Ջրառատ գյուղի նախկին անվանումը՝ Վերին Ղարխուն է: Բնակավայրը տեղակայված է Վաղարշապատ (Էջմիածին) քաղաքից 8-9 կմ հարավ՝ Մեծամոր գետի աջափնյակում: Հեռավորությունը մարզկենտրոն Արմավիրից կազմում է 37կմ, բարձրությունը ծովի մակարդակից՝ 835մ: Բնակավայրը սահմանակից է Արաքս, Լուսապուղ, Մեծամոր, Ջրարբի, Ապագա, Երասխահուն գյուղերին: Բնակչությանը կազմված է հայերից և եզդիներից: Գյուղը գտնվում է Արարատյան դաշտի կենտրոնական մասում, որն ունի կիսաանապատային և անապատային կլիմա, որտեղ տարեկան տեղումների քանակը կազմում է **300-350մմ**: Ջրառատ գյուղը օվկիանոսի մակերևույթից բարձր է **650-700** մետր: **Կլիման** ամռանը նկատվել է ստվերում **+25 - + 30**, իսկ ձմռանը միջին ջերմաստիճանը տատանվում է **-8 - -10** աստիճան: Գյուղի բնակչության նախնիները 1915-1920թթ. Ներգաղթել են Երևանի նահանգի Սուրմալուի գավառից: **Կանաղոտ հողակտորներ**, որոնց վերափոխման համար կատարվել են բազմաթիվ փորձեր, այդ հողակտորներից մի մասն արդեն օգտագործում են:

Խորոնք գյուղը մինչև 1946 թվականը անվանվել է Ներքին Այլանլու, 1946-1991 թվականներին՝ Լենուղի: Բնակավայրը տեղակայված է Վաղարշապատ քաղաքից մոտ 3կմ հարավ-արևմուտք: Վերանվանվել է Լենուղի 1946 թ. Ապրիլի 4-ին, **Խորոնք**՝ 1991 թ. օգոստոսի 8-ին: Գյուղը տեղադրված է Միջին արաքսյան հարթավայրում, ծովի մակարդակից ունի 830մ բարձրություն: Կլիման չոր խիստ ցամաքային է: Հաճախ լինում են խորշակներ, որոնք զգալի վնաս են հասցնում գյուղատնտեսությանը: Մթնոլորտային տարեկան տեղումների քանակը 250-300մմ է: Բնական լանդշաֆտները կիսաանապատներ են, որոնք ոռոգման ընթացքում վերենաձվել կուլտուր-ոռոգելի լանդշաֆտի: Ագրոկլիմայական տեսակետից համայնքն ընկած է բացարձակ ոռոգման գոտում: Բնակիչները հայերեն, որոնց մի մասի նախնիները այստեղ են գաղթել Վանի, Բայազետի, Արճեշի շրջաններից և Արծափից 1829-1830 թվականներին:

Արաքս համայնքի բնակչությունը ըստ ԱՎՎ-ի տրամադրած տեղեկատվության, 01.01.2022թ. դրությամբ կազմում է մոտ 27693 հազ. մարդ: Ազգային առումով այն գրեթե միատարր է (98.8%-ը հայեր): Բնակչության ընդհանուր թվում կանայք կազմում են 47 %-ը, իսկ տղամարդիկ՝ 53%:

Ժողովրդագրություն

Համայնքի ընդհանուր տարածքը կազմում է 9126.086 հա, իսկ բնակչությունը՝ 27 693 մարդ, այդ թվում՝

- Տղամարդկանց թիվը – 14735 մարդ
- Կանաց թիվը – 12958 մարդ
- Կենսաթոշակառուների թիվը – 3105 մարդ
- Տեղահանվածներ – 54 մարդ
- Երկողմանի ծնողազուրկ երեխաներ-1
- Միակողմանի ծնողազուրկ երեխաներ – 73 մարդ
- Հաշմանդամներ – 445 մարդ

- Ընտանեկան նպաստի պետական համակարգում գրանցված ընտանիքների թիվը – 400 ընտանիք
- Զոհվածների ընտանիքներ - 49 ընտանիք
- տնային տնտեսությունների թիվը – 5531 տնային տնտեսություն

Աղյուսակ 1-ում ներկայացված է համայնքի բնակչության կազմը ըստ բնակավայրերի, Աղյուսակ 2-ում ներկայացված համայնքի բնակչության թվաքանակը՝ ըստ առանձին բնակավայրերի:

Հողօգտագործում

- Համայնքի վարչական տարածքը – 9126.086 հա
- Բնակավայրերի տարածքը – 2101.68 հա
- Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր – 5841.39 հա
- Արդյունաբերական, ընդերքաօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության օբյեկտների հողեր – 581.09 հա
- Էներգետիկ, տրանսպորտի, կապի և կոմունալ ենթակայության համար – 84.19 հա
- Հատուկ պահպանվող տարածքներ /այդ թվում պատմական և մշակութային հողեր/ - 71.79 հա
- Հատուկ նշանակության հողեր – 188.98 հա
- Զբոսային տարածք – 487.23 հա
- Անտառային տարածք – 7.32հա
- Ոռոգելի տարածք - 5968.47հա

Աղյուսակ 3-ում ներկայացված է համայնքի հողերի կազմը ըստ բնակավայրերի:

2022 ԹՎԱԿԱՆԻ

«ԱՐԱՔՍ ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՉԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿԻ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ»
 ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ ՀԱՍՏԻՔԱՑՈՒՑԱԿԸ ԵՎ ՊԱՇՏՈՆԱՅԻՆ
 ԴՐՈՒՅՔԱԶԱՓԵՐԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

1. ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐԻ ԹՎԱՔԱՆԱԿԸ՝ 115
2. ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ ՀԱՍՏԻՔԱՑՈՒՑԱԿԸ ԵՎ ՊԱՇՏՈՆԱՅԻՆ ԴՐՈՒՅՔԱԶԱՓԵՐԸ

N	ՀԱՍՏԻՔԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	ՀԱՍՏԻՔԻ ՄԻԱՎՈՐԸ	ՀԱՍՏԻՔ ԱՅԻՆ ԴՐՈՒՅՔ ԱԶԱՓԸ (սահման վում է հաստիք ային մեկ միավորի համար)	ՀԱՎԵ ԼԱՎՃ ԱՐ	ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁ Ի ՉԱՓ
ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՊԱՇՏՈՆՆԵՐ					
1	ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՂԵԿԱՎԱՐ	1.0	460000	0	460000
2	ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՂԱԿԱԼ	1.0	370000	0	370000
3	ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ՏԵՂԱԿԱԼ	1.0	330000	0	330000
	ԸՆԴԱՄԵՆԸ	3.0			1160000
ՀԱՅԵՑՈՂԱԿԱՆ ՊԱՇՏՈՆՆԵՐ					
4	ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ	2.0	280000	0	560000
5	ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ՄԱՍՈՒԼԻ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ	1.0	200000	0	200000
6	ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ՕԳՆԱԿԱՆ	2.0	250000	0	500000
	ԸՆԴԱՄԵՆԸ	5.0			1260000
ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՊԱՇՏՈՆՆԵՐ					
7	ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՂԵԿԱՎԱՐ(1000-2000 բնակիչ)	8.0	240000	0	1920000
8	ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՂԵԿԱՎԱՐ(2000-2000 բնակիչ)	3.0	250000	0	750000
9	ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՂԵԿԱՎԱՐ(3000 և ավել բնակիչ)	1.0	260000	0	260000
	ԸՆԴԱՄԵՆԸ	12.0			2930000
ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ՊԱՇՏՈՆՆԵՐ					
10	ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ	1.0	340000	0	340000

ՔԱՂԱՔԱՇԻՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀՈՂԱՇԻՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱԺԻՆ

11	ԲԱԺՆԻ ՊԵՏ	1.0	280000	0	280000
12	ԳԼԽԱՎՈՐ ՄԱՍՆԱԳԵՏ	1.0	230000	0	230000
13	ԱՌԱՋԱՏԱՐ ՄԱՍՆԱԳԵՏ	1.0	200000	0	200000
14	ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՄԱՍՆԱԳԵՏ	2.0	170000	0	340000

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱԺԻՆ

15	ԲԱԺՆԻ ՊԵՏ	1.0	280000	0	280000
16	ԳԼԽԱՎՈՐ ՄԱՍՆԱԳԵՏ	1.0	230000	0	230000
17	ԱՌԱՋԱՏԱՐ ՄԱՍՆԱԳԵՏ	1.0	200000	0	200000
18	ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՄԱՍՆԱԳԵՏ	1.0	170000	0	170000
19	ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԱՐԳԻ ՄԱՍՆԱԳԵՏ	1.0	150000	0	150000

**ՖԻՆԱՆՍԱՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ,
ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐԻ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ԵՎ ՀԱՎԱՔԱԳՐՄԱՆ ԲԱԺԻՆ**

20	ԲԱԺՆԻ ՊԵՏ	1.0	280000	0	280000
21	ԳԼԽԱՎՈՐ ՄԱՍՆԱԳԵՏ	2.0	230000	0	460000
22	ԱՌԱՋԱՏԱՐ ՄԱՍՆԱԳԵՏ	1.0	200000	0	200000
23	ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՄԱՍՆԱԳԵՏ	1.0	170000	0	170000

**ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ,
ՍՊՈՐՏԻ ԵՎ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐԻ ԲԱԺԻՆ**

24	ԲԱԺՆԻ ՊԵՏ	1.0	280000	0	280000
25	ԳԼԽԱՎՈՐ ՄԱՍՆԱԳԵՏ	2.0	230000	0	460000
26	ԱՌԱՋԱՏԱՐ ՄԱՍՆԱԳԵՏ	1.0	200000	0	200000
27	ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՄԱՍՆԱԳԵՏ	1.0	170000	0	170000

ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

28	ԲԱԺՆԻ ՊԵՏ	1.0	280000	0	280000
29	ԳԼԽԱՎՈՐ ՄԱՍՆԱԳԵՏ	1.0	230000	0	230000
30	ԱՌԱՋԱՏԱՐ ՄԱՍՆԱԳԵՏ	1.0	200000	0	200000
31	ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՄԱՍՆԱԳԵՏ	1.0	170000	0	170000
32	ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԱՐԳԻ ՄԱՍՆԱԳԵՏ	1.0	150000	0	150000

**ՔԱՐՏՈՒՂԱՐՈՒԹՅԱՆ, ԱՆՁՆԱԿԱԶՄԻԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ,
ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱՆ ԵՐԻ ԲԱԺԻՆ**

3	ԲԱԺՆԻ ՊԵՏ	1.0	280000	0	280000
---	-----------	-----	--------	---	--------

3					
34	ԱՌԱՋԱՏԱՐ ՄԱՍՆԱԳԵՏ	3.0	200000	0	600000
3	ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՄԱՍՆԱԳԵՏ	1.0	170000	0	170000
5					
ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄ (կառուցվածքային ստորաբաժանումների մեջ ներառված պաշտոններ)					
3	ԳԼԽԱՎՈՐ ՄԱՍՆԱԳԵՏ (սոցիալական գծով)	1.0	230000	0	230000
6					
37	ԱՌԱՋԱՏԱՐ ՄԱՍՆԱԳԵՏ	2.0	200000	0	400000
3	ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՄԱՍՆԱԳԵՏ	21.0	170000	0	3570000
8					
	ԸՆԴԱՄԵՆԸ	55.0			10890000
					0
ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒՄ ԻՐԱԿԱՆՑՆՈՂ ԱՆՁՆԱԿԱԶՄ					
3	ՀԱՎԱՔԱՐԱՐ	14.0	93300	0	1306200
9					
4	ՊԱՀԱԿ	9.0	93300	0	839700
0					
41	ԳՈՐԾԱՎԱՐ	4.0	93300	0	373200
42	ԳՐԱԴԱՐԱՆԱՎԱՐ	3.0	93300	0	279900
43	ՎԱՐՈՐԴ	1.0	200000	0	200000
44	ՎԱՐՈՐԴ	1.0	150000	0	150000
45	ԲԱՆՎՈՐ	3.0	120000	0	360000
4	ԷԼԵԿՏՐԻԿ	1.0	130000	0	130000
6					
	ԸՆԴԱՄԵՆԸ	36.0			3639000
ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ԻՐԱԿԱՆՑՆՈՂ ԱՆՁՆԱԿԱԶՄ					
47	ԱՆԱՍՆԱԲՈՒՅԺ	4.0	130000	0	520000
	ԸՆԴԱՄԵՆԸ	4.0			520000
	ԸՆԴԱՄԵՆԸ	115			20399000
					00

Քանի որ Արաքս համայնքը նոր կազմավորվող համայնք է այդ պատճառով դեռևս աշխատակազմի ձևավորման գործընթացը շարունակվում է, ներառյալ ՀՈԱԿ-ների աշխատառնություններին:

Համայնքի ղեկավարի միջնորդությամբ նախատեսվում է համայնքապետարանի աշխատակազմի աշխատակիցների վերապատրաստում տարբեր ոլորտներում, որը կիրականացվի պետության և մասնավոր հատվածի կողմից, ինչպես նաև մասնակցություն կունենանք անցկացվող սեմինար քննարկումներին, դասընթացների, վերապատրաստման, որոնք կառնչվեն համայնքային ծառայությանը:

Համայնքի ձեռնարկությունները

Համայնքի տարածքում գործող համեմատաբար խոշոր ձեռնարկություններ:

Արդյունաբերական ձեռնարկության անվանումը	Արտադրատեսակները
«Արաքս թ/Ֆ» ՓԲԸ տնօրեն՝ Մուշեղ Հակոբյան	Թոչնաֆաբրիկա
«Փայտե» ՍՊԸ տնօրեն՝ Արմեն Միրզախանյան	Նարդու արտադրամաս
Ա/Ձ Ռոբերտ Կարապետյան	Կահույքի արտադրամաս
«Արարատ Ֆարել» տնօրեն՝ Արամ Մանուկյան	Ձկան արտադրամաս
Ա/Ձ Գրիգորյան Օգսեն Եղիշի	Փայտամշակման արտադրամաս

Անշարժ գույքի կառավարում

Համայնքի սեփականություն հանդիսացող շենքերի ու շինությունների կառավարման գործընթացը ներառում է դեպքեր, երբ շենք շինություններն իրենց գործառական նշանակությամբ չեն օգտագործվում, ինչը ունի հստակեցման կարիք: Նշվածը հնարավորություն կտա գույքահարկի բազայում կատարել համապատասխան փոփոխություններ՝ գույքահարկի և/կամ վարձավճարի չափերը համապատասխանեցնելով գույքի փաստացի օգտագործման նշանակությանը:

Արաքս համայնքապետարանի հաշվեկշռում առկա է այնպիսի անշարժ գույք, որ տարիներ շարունակ ընդգրկված լինելով գույքի կազմում՝ ենթարկվել է բարոյական և ֆիզիկական մաշվածության, ավելին, նշված գույքը պահանջում է լրացուցիչ չհիմնավորված ծախսեր՝ կապված պահպանման և շահագործման հետ:

Արաքս համայնքում դեռևս առկա են խորհրդային ժամանակներից քաղաքացիների կողմից զբաղեցրած, սակայն մինչ օրս չմասնավորեցված շինություններ:

Առկա են համայնքի սեփականությունը համարվող գույքեր, որոնք դեռևս չունեն իրավունքների պետական գրանցում համայնքի անվամբ:

Համայնքում առկա են նախկինում տնամերձ՝ բնակարանային շինարարության, ինչպես նաև գյուղատնտեսական գործունեություն ծավալելու համար հատկացված, բայց դեռևս չսեփականաշնորհված հողամասեր:

Առկա են դեպքեր, երբ հողամասերի գործառնական և/կամ նպատակային նշանակությունները չեն համապատասխանում գործող օրենսդրությանը և ունեն հստակեցման կարիք:

Բնակելի և ոչ բնակելի տարածքների սպասարկում

Համայնքն ունի 11 բազմաբնակարան բնակելի շենքեր, որոնք բոլորը գտնվում են Զրարբի գյուղ:

Կարիք կա թաքստոցների և ապաստարանների վերանորոգման, վերազինման և կահավորման:

Բնության և շրջակա միջավայր պահպանություն

Տարեցտարի հետևողականորեն բարելավվում են կենցաղային թափոնների հեռացման և աղբահանության աշխատանքները:

Արաքս համայնքի բնակավայրերում իրականացվում է աղբահավաքում շաբաթը մեկ անգամ ռեժիմով և սան մաքրում ամիսը երկու անգամ: Համայնքում նախատեսված է տեղադրել 130 աղբարկղեր, ինչպես նաև գնել երկու աղբահավաք մեքենաներ: Արաքս համայնքի կուտակված աղբը սահմանված գրաֆիկով «Արթուր Քարտաշյան» Ա/Զ-ի և «Էքս Պրոֆ» ՍՊԸ-ի աշխատանքների շնորհիվ ավտոմեքենաներով տեղափոխվում է համայնքի ծայրամասում գտնվող բացօթյա աղբավայր և վնասազերծվում:

Ներկայումս աղբահեռացումը մնում է խնդիր, քանի որ աղբահավաքման գրաֆիկը պետք է փոփոխել և դարձնել այնպես, որ աղբը չկուտակվի, ոչ փողոցներում, ոչ բնության մեջ:

Լուսավորության, կանաչապատ տարածքների խնամքի և գյուղական գերեզմանոցների սպասարկման ներկայումս նույնպես մնում է խնդիր:

Իսմելու ջրի մատակարարումը իրականացվում է Խորոնք և Արտիմետ գյուղերում «Վեոլիա ջուր» ՓԲԸ-ի կողմից շուրջօրյա գրաֆիկով: Իսկ մյուս 11 գյուղական բնակավայրերում իրականացվում է արտեզյան ջրերի շնորհիվ 24 ժամ տևողությամբ:

Գյուղական բնակավայրերում կարիք կա հանգստի և ժամանցի վայրերի ստեղծման և բնակավայրի ամբողջական բարեկարգման:

Տրանսպորտ, ճանապարհային տնտեսություն

Համայնքի բնակավայրերում վերանորոգման կարիք ունեցող փողոցներ և ճանապարհներ դեռ կան :

Բացակայում է կանոնավոր տրանսպորտային հաղորդակցություն շրջակա գյուղերի, մարզկենտրոնի, համայնքի ղեկավարի նստավայրի և մայրաքաղաքի հետ: Երկաթուղին սպասարկում է նաև որոշակի հատված՝ Ջրառատ-Մեծամոր-Հայկաշեն-Երևան: Այդուհանդերձ ինչպես մայրաքաղաքի, այնպես էլ գյուղերի հետ տրանսպորտային հաղորդակցության վիճակը մնում է խնդրահարույց:

Առևտուր և սպասարկում

Համայնքի տարածքում գործում են առևտրի և սպասարկումների փոքր և միջին օբյեկտներ, հեղուկ վառելիք՝ 7, հանրային սննդի կետ/հացի փուռ, արագ սննդի կետ/՝ 26, գազի լիցքավորման կետ՝ 3, առևտրի սրահ՝ 73:

Կրթություն, մշակույթ, սպորտ, երիտասարդություն հետ տարվող աշխատանքներ

Համայնքում գործում է 13 հիմնական դպրոց: Շենքերը վերանորոգման կարիք ունեն:

Համայնքում գործում են 8 նախադպրոցական ուսումնական հաստատություններ:

Նախադպրոցական հիմնարկներ հաճախում են 1317 երեխաներ: Մանկապարտեզները մասնակի ապահովված են տիպային շենքերով, ջրով, էլեկտրաէներգիայով:

Համայնքի 3 մանկապարտեզ մասամբ վերանորոգվել և ջեռուցվել է, իսկ 5 մանկապարտեզների շենքերն ունեն հիմնանորոգման խնդիր:

Համայնքում գործում են արվեստի դպրոց, գրադարան, սակայն համայնքի գյուղերում կան երաժշտական դպրոցների շենքեր, որոնք վերանորոգման դեպքում կգործեն:

Գայ գյուղի արվեստի դպրոցը գտնվում Ա.Խաչատրյան 3 հասցեում: Շենքը ունի ջեռուցում, սանհանգույց: Գործում է դաշնամուրի, քանոնի, դուդուկի, դասական վոկալի բաժիններ: Արաքս համայնքի Գայ, Հայկաշեն, Խորոնք, Արաքս, Ջրառատ, Ակնաշեն, Գրիբոյեդով, Մեծամոր գյուղերի մշակույթի տները ունեն վերանորոգման կարիք, ջեռուցման կարիք, ջերմամեկուսացումը իրականացվում է մասամբ, տանիքները վերանորոգված չեն, ունեն գույքի համալրման կարիք:

Համայնքում կարիք կա կինոցուցադրման, համերգների և թատերական ներկայացումների համար նախատեսվող ժամանակակից մեծ դահլիճի:

Համայնքի բնակավայրերը կարիք ունեն սպորտ դահլիճների, ֆուտբոլի դաշտերի, խաղահրապարակների:

Առողջապահություն

Համայնքի բնակավայրերում գործում է 7 բուժամբուլատորիա:

Կարիք կա բուժամբուլատորիաների վերանորոգման և վերազինման (պետություն-մասնավոր համագործակցության շրջանակներում):

Հանգստի գոտիներ, զբոսայգիներ, խաղահրապարակներ

Արաքս համայնքում առկա չեն հանգստի գոտիներ: Բարեկարգման ենթակա են համայնքի զբոսայգիները և մարզադաշտների մեծ մասը: Խաղահրապարակները տեղակայված են մանկապարտեզների հարակից տարածքներում, առանձնացված խաղահրապարակներ համայնքը չունի:

Աղետների, ռիսկերի կառավարում

Արտակարգ իրավիճակներում փրկարարական աշխատանքների իրականացան գործում բնակչության տարհանման համար մշակված է պլան:

Առաջիկայում նախատեսվում է ուշադրություն դարձնել ոլորտում առկա հետևյալ հիմնախնդիրների լուծմանը.

- Շենք-շինությունների կառուցման գործընթացներում առկա ռիսկերին համապատասխան շինարարական նորմերի և կանոնակարգերի պարտադիր կիրառում և համապատասխանեցում՝ աղետների ռիսկը նվազագույնին հասցնելու համար,
- Համայնքային մակարդակում հանրային իրազեկվածության մակարդակի բարձրացում, իրականացնելով հանրային իրազեկման քարոզարշավներ քաղաքացիների անվտանգության և աղետների ռիսկի նվազեցման վերաբերյալ՝ տարածելով տեղեկություններ տեղական վտանգավոր երևույթների, աղետների ռիսկի և կլիմայի փոփոխության, ինչպես նաև վերջիններիս բացասական ազդեցությունների նվազեցման ու կառավարման քայլերի ու միջոցառումների մասին,
- Կանաչապատման և էկոհամակարգերի պաշտպանության խրախուսում,
- Բնապահպանական ոլորտի ղեկավարների և մասնավոր հատվածի հետ համագործակցային մեխանիզմների հիմնում:

2.1. Համայնքի սոցիալ-տնտեսական իրավիճակ

Համայնքի 2022թ թյուզեի եկամուտների և ծախսերի մասին տեղեկություններ:

Հ/Հ	Եկամուտների տեսակները	Տարեկան պլան
1.	Անշարժ գույքի հարկ	88680.8
2.	Փոխադրամիջոցի հարկ	156584.9
3.	Տեղական տուրք	5383.4
4.	Տեղական վճար	55595.3
5.	Մուտքեր տույժեր, տուգանքներից	-

6.	Հողի վարձակալության վճար	11067.8
7.	Գույքի վարձակալության վճար	2039.3
8.	Հողի հարկ վարչական տարածքներում	27182.9
9.	ՀՀ պետական բյուջեից դոտացիա	564929.0
10.	ՀՀ պետական բյուջեից համայնքի բյուջեին տրամադրվող այլ դոտացիա	-
11.	Գույքահարկ շենք- շինությունների	3355.2
12.	ՀՀ պետական բյուջեից համայնքի բյուջեին տրամադրվող նպատակային հատկացում (Սուբվենցիա)	258539.0
13.	Այլ եկամուտներ	500.0
14.	Տարեսկզբի ազատ մնացորդ	267126.7
15.	Հողի օտարումից եկամուտ	
Ընդամենը		1440984.3

Հ/Հ	Ծախսեր	Տարեկան պլան
1.	Օրենսդիր և գործադիր մարմիններ	368400.0
2	Ընդ բնույթի այլ ծառայություն	7160.2
2.	Հանգիստ, մշակույթ և կրոն	70301.1
3.	Սոցիալական պաշտպանություն	30000,0
4.	Ընդհանուր բնույթի հանրային ծառայություններ	18767.6
5.	Կրթություն	166628.1
6.	Շրջակա միջավայրի պաշտպանություն	43500.0
7.	Բնակարանային շինարարություն և կոմունալ ծառայություններ	20800.0
8.	Առողջապահություն	1000,0

9.	Տնտեսական հարաբերություններ	12240.0
10.	Պահուստային ֆոնդ	180000.0
11.	Կապիտալ նորոգումների ծախսեր	199593.3
12.	Շենքերի և շինությունների կառուցում	286364.0
13.	Վարչական սարքավորումներ	9000,0
13.	Այլ հիմնական միջոցներ	27230.0
	Ընդամենը	1440984.3

Համայնքի տարեկան բյուջեն 1440984.3 հազ. դրամ է:

2.2 Համայնքում իրականացվող ծրագրեր

Արաքս համայնքի բնակավայրերում կան բոլոր հնարավորությունները հոգևոր-մշակութային, էթնիկ, ազրո զբոսաշրջության զարգացման համար՝ զբոսաշրջությունը դարձնելով համայնքում տնտեսության, հասարակության զարգացման շարժիչ ուժերից:

Տարածքի բնակլիմայական պայմանները լինելով՝ հարթավայրային, արևոտ, չոր ցամաքային, խոչընդոտում են զբոսաշրջության ավանդական ձևերի զարգացումը: Այս պարագայում պետք է այլընտրանքային մոտեցում ցուցաբերել:

Առաջարկվում է զբոսաշրջային գրավչություն ներկայացնող օբյեկտները օգտագործել, որպես ուղղորդող միջոց, երթուղիները ավելի հագեցած դարձնելու համար:

Արարատյան դաշտը՝ Արմավիրի մարզը առանձնանում է իր յուրահատուկ այգեգործությամբ և բանջարաբուստանայի բույսերի մշակությամբ, ինչպես նաև անասնապահությամբ:

Համայնքի բնակավայրերի տարածքում շատ են գարնան ավետաբեր համարվող թռչուններից՝ արագիլը և ծիծեռնակը:

Ագրոզբոսաշրջություն

Ագրոզբոսաշրջության մեծ նախադրյալներ կան Արաքս համայնքի գրեթե բոլոր բնակավայրերում: Համայնքը գյուղատնտեսական ուղղվածության համայնք է, քանի որ գտնվում է հիմնականում Արարատյան դաշտի բարեբեր հողերի վրա:

Վերջին ժամանակներում շատ ենք լսում ագրոզբոսաշրջություն բառը, հաճախ էլ՝ Հայաստանում այն զարգացնելու անհրաժեշտության մասին: Շատերը կարծում են, որ եթե զբոսաշրջիկը գնում է գյուղ, ապա կարելի է համարել որ նա ագրոզբոսաշրջությամբ է զբաղվում: Սակայն դա այդքան էլ այդպես չէ, զբոսաշրջիկը կարող է գնալ գյուղ և հետաքրքրված լինել գյուղում եղած որևէ մշակութային կոթողով: Ստացվեց, որ նա մշակութային տուր է ունեցել գյուղում:

Համայնքի որևէ բնակավայրում կառուցենք հյուրատուն, որը հետագայում պետք է դառնա ցանց և տարածվի համայնքի բոլոր բնակավայրերում: Սա զբոսաշրջիկին հնարավորություն կտա հետևել գյուղական կյանքին, ցանկության դեպքում մասնակցել գյուղատնտեսական աշխատանքներին: Զբոսաշրջիկը մասնակցում է բերքահավաքի և հնարավորություն է ունենում գնել իր հավաքած բերքը, կամ էլ այցելում ֆերմաներ, որտեղ հյուրերը հնարավորություն են ստանում խաղալու ընտանի կենդանիների հետ, կամ կերակրում են նրանց, մասնակցել կաթնամթերքների արտադրությանը գյուղական պայմաններում, վայելելու իրենց հանգիստն մաքուր օդի պայմաններում: Սա անչափ հետաքրքիր է հատկապես երեխաների համար:

Բնակավայրերում ագրոզբոսաշրջությունը զարգացնելուց առաջ մենք պետք կարողանանք միջավայրը ադապտացնենք հյուր ընդունելու գործունեության մեջ, այսինքն տեղացի և զբոսաշրջիկ շփումը պետք կայանա: Զբոսաշրջիկների մինչև գյուղատնտեսությունը ճանաչելը, տեղացիները նրանց պետք ներկայացնեն բնական միջավայրը, որը ազդում է մարդկանց բնավորության վրա, որն էլ իր հերթին հետք է թողում գյուղատնտեսության, մշակույթի ու կենցաղի վրա: Այստեղ է որ խառնվում են էկո, էթնո, ագրո, մշակութային և տուրիզմի այլ տեսակները՝ տալով զբոսաշրջիկին ամբողջական պատկերացում: Այս արդյունքին կարելի է հասնել իրադարձային զբոսաշրջության՝ փառատոների և տոների միջոցով: Նախընտրելի է անցկացվի «**Բերքի փոռն**» սեպտեմբերի երրորդ կրիակին: Առաջարկվում է Բերքի տոնը նշել մեկ վայրում որտեղ կներկայանան համայնքի բոլոր բնակավայրերը, յուրաքանչյուրը իր բնակավայրին բնորոշ տեսքի տաղավարներով: Տաղավարներում կլինեն բացառապես ագրո և էկո մթերք որոնք արտադրվել են իրենց բնակավայրերում:

Ապագա գյուղի մարզադպրոց

Ապագա գյուղի մարզադպրոցի գործունեությունը նպատակաուղղված է լինելու կյանքի որակի բարելավմանը, համայնքի բնակիչների ակտիվության բարձրացմանն ու համայնքային կյանքին ներգրավմանը: Մարզադպրոցը գտնվում է Ապագա գյուղի կենտրոնական մասում՝ Վաղարշապատի խճուղի 2/1 հասցեում: Մարզադպրոցում կիրականացվի հունահռոմեական ոճի ըմբշամարտի մարզաձևը և նախատեսվում է մոտավորապես 150 սանի հաճախելիություն: Ապագա գյուղի բնակչության հիմանական մասը կենտրոնացած է Վաղարշապատի խճուղի 2/1 հասցեում, որի կապը հարակից Ջրարբի Լուսագյուղ և Ակնաշեն գյուղերի հետ ապահովվում է երթուղային կանոնավոր ուղևորափոխադրումներով, ինչը բնակավայրի բնակչության մեծամասնության համար կապահովի մարմնամարզության և ըմբշամարտ սպորտաձևով զբաղվելու հնարավորություն: Այս մարզադպրոցը հնարավորություն կընձեռի Արաքս խոշորացված համայնքի պատանիների և երիտասարդների համար մարզվելու և սպորտի աշխարհում նվաճումներ ունենալուն, ինչպես նաև կդառնա նպաստող միջավայր նրանց սոցիալականացման, ապագա լիարժեք քաղաքացի դառնալուն և հետևաբար համայնքներում դրական փոփոխությունների իրականացման: Հիմնանորոգումը կարող է իրականացվել համաֆինանսավորման (սուբվենցիոն) ծրագրի միջոցով՝ մասնակից դարձնելով նաև մասնավոր սեկտորին:

Մարզադպրոց բազմագործառուֆային հնարավորությունները՝ ըմբշամարտի, բռնցքամարտի, թեթև ատլետիկայի և համապատասխան մարզաձևերի գործարկումն ու վերագործարկումը կնպաստեն Արաքս համայնքում սպորտի առաջխաղացմանը

Ծրագրի ակնկալվող արդյունքներն են՝

- *Սպորտի մասսայականացումը*
- *Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի նկատմամբ հետաքրքրության ձևավորումն ու զարգացումը ոչ միայն Արաքս համայնքում, այլև՝ հարակից բնակավայրերում*
- *Առողջության ամրապնդումը, անհատի ֆիզիկական և հոգևոր ներդաշնակ զարգացումը*
- *Կյանքի փառաբանության երկարացումը*
- *Հայրենիքի պաշտպանությանը պատրաստ երիտասարդության ֆիզիկական պատրաստականության ապահովումը*
- *Պատանիների և երիտասարդների զբաղվածության ապահովումը*

- Ֆիզիկական ներուժով օժտված (նաև՝ հաշմանդամություն ունեցող) անձանց բացահայտումն ու ներգրավումը համայնքի/մարզի մարզական կյանքին
- Մարզական հերթափոխի, բարձրակարգ մարզիկների պատրաստումը
- Մարզական ձեռքբերումների ու հաջողությունների հասած անձանց ներդրումը՝ համայնքի, մարզի սպորտային կյանքի զարգացմանը
- Միջհամայնքային մարզական կապերի ամրապնդումը
- Առողջ մրցակցության ձևավորումը

Ծրագրի արդյունքներին հասնելու գործողությունները և միջոցառումները

- ✓ Ստեղծել և գործարկել ջեռուցման համակարգը
- ✓ Վերանորոգել մարզադահլիճները
- ✓ Ձեռք բերել համապատասխան գույք
- ✓ Ձեռք բերել մարզագույք՝ ըստ մարզաձևերի

Որպես շահառուներ կարող են հանդես գալ ոչ միայն Արաքս համայնքի, այլև Արմավիրի մարզի այլ համայնքների բնակիչները:

Աշխատակազմի փարածքային արխիվ

Համայնքի ղեկավարը քաղաքացիների և տնտեսվարող սուբյեկտների իրավունքների բնագավառում որպես սեփական լիազորություն կազմակերպում է համայնքի արխիվային գործի վարումը: Պետական և համայնքային արխիվներն ստեղծվում են Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության սահմանած կարգով: Պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինները, պետական հիմնարկները և կազմակերպությունները, իրենց գործունեության ընթացքում առաջացած արխիվային փաստաթղթերի համալրման, հաշվառման, պահպանության և օգտագործման նպատակով մինչև պետական կամ համայնքային արխիվ մշտական հանձնելը պարտավոր են ստեղծել աշխատակազմի արխիվներ:

Ծրագրի շրջանակներում կապահովվի համայնքային արխիվի, համայնքային այլ կազմակերպությունների արխիվային փաստաթղթերի համալրումը, հաշվառումը, պահպանությունը և օգտագործումը:

1. Կառուցել արխիվի վարչական շենք

2. Ձեռք բերել համապատասխան վարչական գույք
  3. Արխիվային փաստաթղթերի պահպանության համար անհրաժեշտ ջերմախոնավային և սանիտարահիգիենիկ պայմանների ստեղծում
  4. Արխիվային փաստաթղթերի պահպանություն՝ փաստաթղթերի նպատակային տեղաբաշխման և պահպանության տեղաբաշխման և պահպանության ապահովման, բարենպաստ պայմանների ստեղծման, նորմատիվ պայմանակարգի /ռեժիմի/ պահպանման, կորուստների կանխարգելման և պահպանվածության վիճակի ապահովման ու դրա վերահսկման, ապահովագրական և օգտագործման ֆոնդերի ստեղծման նպատակով պատճենահանման, վնասվածության և արտաքին հատկանիշների փոփոխության դեպքում դրանց վերականգնման և վերանորոգման միջոցառումների իրականացում:
- Արխիվային հավաքածուի փաստաթղթերի և արխիվային այլ փաստաթղթերի համալրում, հաշվառում, պահպանում
  - Բնակիչների սոցիալական ապահովությանը վերաբերող և սահմանված կարգով ձևավորված արխիվային տեղեկանքների կամ արխիվային այլ փաստաթղթերի պատճենների անվճար տրամադրում

Քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման հետ կապված գործառույթների կատարման համար սպասարկման կենտրոն

Սպասարկման կենտրոնը՝ կազմակերպում է քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման և դրանից բխող այլ գործառույթների իրականացման համար դիմումների լրացումը, կից ներկայացվող փաստաթղթերի ընդունումը, դրանց մուտքագրումը էլեկտրոնային կառավարման համակարգ և գործակալության կողմից դիմումի քննարկման արդյունքում ձևավորված փաստաթղթի տրամադրումը ապահովում է խորհրդատվություն դիմողի առաջադրած հարցի կապակցությամբ, ինչպես նաև պահանջվող գործառույթների իրականացման հետ կապված նրանց իրավունքների ու պարտականությունների վերաբերյալ:

Համայնքի ղեկավարը քաղաքացիների և տնտեսավարող սուբյեկտների իրավունքների բնագավառում որպես սեփական լիազորություն կազմակերպում է

քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման ծառայության գործունեությունը համայնքներում:

Սպասարկման կենտրոնների տարածքները սահմանվում են բնակչության քանակի, գործարքների, հաճախորդների ակտիվության վրա հիմնված տարածքային բաժանման սկզբունքով, իսկ սպասարկման կենտրոններին առաջադրվող նվազագույն պահանջները և գտնվելու վայրերի չափանիշները՝ քաղաքացիների հարմարավետության, հերթերի արդյունավետ կառավարման, անվտանգության ապահովման, ժամանակի արդյունավետության սկզբունքների հիման վրա:

Ծրագրի շրջանակներում համայնքի բնակիչներին կտրամադրվի անհրաժեշտ խորհրդատվություն, դիմումների ընդունում, այդ գործառույթների ընթացքում կազմված փաստաթղթերի տրամադրում

- *ամուսնության գրանցում*
- *ամուսնալուծության գրանցում*
- *ընտանեկան կարգավիճակի վերաբերյալ տեղեկանք*
- *ծննդյան գրանցում*
- *որդեգրում*
- *հայրության որոշում*
- *անվանափոխում*
- *մահվան գրանցում*
- *կրկնօրինակների և տեղեկանքների տրամադրում*

Անհրաժեշտ է կառուցել վարչական շենք, ձեռք բերել համապատասխան վարչական գույք, արխիվային փաստաթղթերի պահպանության համար անհրաժեշտ ջերմախոնավային և սանիտարահիգիենիկ պայմանների ստեղծում:

Սպասարկման կենտրոնի ստեղծման արդյունքում կպահովվի քաղաքացիների հարմարավետությունը, հերթերի արդյունավետ կառավարումը, անվտանգության ապահովումը, ժամանակի արդյունավետությունը:

Համայնքների զարգացման գերակայությունները բազմաթիվ են: Բյուջեի միջոցներով ամեն տարի իրականացվել են տարատեսակ աշխատանքներ, սակայն որոշ խնդիրների լուծումը պահանջում է համակարգային բարեփոխումներ: Գալիք հինգ տարիների

ընթացքում համայնքում և բնակավայրերում նախատեսվում է իրականացնել մի շարք ծրագրեր: Դրանք են՝

1. 2022-2026 թվականների ընթացքում նախատեսվում է Արաքս խոշորացված համայնքի և այլ աղբյուրների միջոցով իրականացնել համայնքային ենթակայության մանկապարտեզների հիմնանորոգում, ջեռուցում և գազաֆիկացում: Ծրագիրը կունանա դրական ազդեցություն, ապահովելով համայնքում մանկապարտեզների շարունակական գործունեությունը ամբողջ ընթացիկ տարում, իսկ շահառուները կլինեն փոքրահասակ երեխաներն ու նրանց ծնողները, քանի որ ձմեռային սեզոնին համայնքի մանկապարտեզներում գործունեության դադարեցման պատճառով ծնողները աշխատելով այլ կազմակերպություններում, նրանց համար դժվարություն է դառնում իրենց երեխաների օրվա ընթացքում մնալու տեղի և խնամքի հարցը: Ծրագրի հիմնական նպատակն է շենքերի վերանորոգմամբ երեխաների համար ստեղծել շենքային բարենպաստ պայմաններ՝ սանիտարահիգիենիկ նորմերի ապահովմամբ: Ծրագրի իրականացման արդյունքում կունենանք բարեկարգված մանկապարտեզներ, նոր և գեղեցիկ կահույք, որոնք երեխաների և բնակիչների համար կծառայեն երկար տարիներ: Ծրագրի իրականացման միջնաժամկետ արդյունքում կունենանք հիմնանորոգված մանկապարտեզներ և մանկապարտեզներին հարող բարեկարգված տարածքներ, որի հետագա շահագործումը կլինի արդյունավետ: Նշված նախադպրոցական հաստատությունների շենքերը կապահովագրվեն հետագա քայքայումից, կլինեն ավելի անվտանգ, ավելի հարմարավետ և ժամանակակից:
2. Համայնքի և պետական բյուջեի միջոցներով նախատեսվում է Արաքս համայնքի բնակավայրերի ոռոգման խորքային հորերի ցանցի վերականգնում և դա կրելու է շարունակական բնույթ: Ծրագրի իրականացումը կապահովի համայնքում բնակավայրերի անխափան աշխատող խորքային հորերի համակարգ, ջուրը խնայողաբար օգտագործելու հնարավորություն՝ միաժամանակ ապահովելով գյուղացիական տնտեսությունների պահանջարկը: Բնակիչների համար կստեղծվեն ավելի նպաստավոր պայմաններ:
3. Նախատեսվում է համայնքի միջոցով իրականացնել համայնքային, բնակավայրային և ներհամայնքային ճանապարհների մասնակի և կապիտալ վերանորոգման

աշխատանքներ, համաձայն որի Արաքս խոշորացված համայնքը կունենա առավել բարեկարգ ճանապարհներ և կրկին որպես ծրագրի շահառուներ հանդես կգան համայնքի և բնակավայրերի բնակիչները:

4. Ցանկալի է նաև իրականացնել Արաքս համայնքում մարզդպրոցների նորոգման և ֆուտբոլի դաշտի նորոգման աշխատանքներ, որի ազդեցությունը համայնքի վրա կլինի՝ համայնքի երիտասարդ սերնդի առողջ ապրելակերպի խթանումը և նրանց ներգարվումը սպորտային միջոցառումներին:
5. Հարկ է նշել, որ Հայաստանում տնային տնտեսությունների 90 տոկոսից ավելին բնական գազն օգտագործում է որպես ջեռուցման և սննդի պատրաստման միջոց, հետևաբար համայնքի և բնակավայրերի բնակիչների համար գազաֆիկացման խնդիրը առավել կարևոր է, և հետևաբար չունենալով գազաֆիկացման խնդիր բնակիչները ավելի արդյունավետ կօգտագործեն իրենց ժամանակը, իսկ երեխաները կկարողանան ապահով և տաք միջավայրում ապրել: Համայնքի բնակավայրերում գազը օգտագործվում է նաև գյուղատնտեսության ոլորտում:
6. Սոցիալ-տնտեսական իրավիճակի վերլուծության և առկա հիմնախնդիրների բացահայտման բնական և մարդկային ռեսուրսների գնահատման արդյունքում նպատակային ենք համարում իրականացնել բնակավայրերում նախադպրոցական հաստատությունների, երաժշտական դպրոցների վերանորոգումը, ջեռուցման համակարգի կառուցումը, ինչպես նաև մշակույթի տան վերանորոգում, որոնք առավել անմխիթար վիճակում են գտնվում: Հասարակական շենքերի վերականգնումով է պայմանավորված մի շարք սոցիալական խնդիրների լուծումը՝ այդ թվում, բարենպաստ միջավայրի ստեղծումը, բավարարված կլինեն երեխաների նվազագույն անհրաժեշտ կարիքները՝ երեխաների ապահով և անվտանգ կյանքը, որը հիմնովին կփոխվի հատկապես ձմռան ցուրտ ամիսներին: Ծրագիրը նպատակ ունի ապահովել երաժշտական դպրոց հաճախող երեխաների կենսական շահերը և բարեկեցությունը՝ երաշխավորելով նրանց կյանքի որակի բարելավումը և ստեղծագործելու հնարավորությունը:

Համայնքի՝ ըստ առանձին ոլորտների առաջնահերթ

նպատակների առաջադրում և կոնկրետ խնդիրների ձևակերպում

Տարածքային զարգացում, քաղաքաշինություն

Հիմնահարցեր

1. Անբարեկարգ բակային տարածքներ
2. Բնակչության համար նոր հանգստի գոտիների ստեղծում
3. Արտաքին լուսավորության ցանցի մաշվածություն
4. Կանգառասրահների կահավորվածության ոչ բավարար վիճակ

Նպատակ

Ապահովել համայնքի կայուն քաղաքաշինական ներդաշնակ զարգացում:

Խնդիրներ

1. Նոր զբոսայգիների հիմնադրում և կանաչ տարածքների վերականգնում
2. Նոր մանկական խաղահրապարակների և բացօթյա սպորտային հրապարակների ստեղծում
3. Բնակելի թաղամասերի բակային տարածքների բարեկարգում
4. Շուկայական առևտուրը և սպասարկումը ավելի քաղաքակիրթ, հարմարավետ դարձնելու համար համապատասխան առանձնացված տարածքներում տեղադրել քաղաքաշինական նորմերին և սանիտարահիգիենիկ պահանջներին բավարարող առևտրի տաղավարներ կամ շարժական ցուցափեղկեր
5. Բակային տարածքների, հենապատերի նկարագարում և գեղագիտական ձևավորում
6. Հենապատերի կառուցում, վերականգնում և ձևավորում
7. Հասարակական տրանսպորտի կանգառների կառուցում, տեղեկատվական վահանակների տեղադրում
8. Բնակավայրային երթուղիների սպասարկման համար ավտոբուսների ձեռք բերում
9. Ներբնակավայրային ճանապարհների բարեկարգում
10. Համայնքի տոնական ձևավորման տարրերի ձեռք բերում, մոնտաժում և տեղադրում

Բնակարային-կոմունալ տնտեսություն

Հիմնահարցեր

1. Բազմաբնակարան շենքերի տանիքների, տանիքների ջրհորդանների, շենքերը սնուցող ջրագծերի, կոյուղագծերի, շքամուտքերի անբավարար վիճակ
2. Բնակչությանը մատուցվող ծառայությունների ցածր մակարդակ
3. Փողոցների սանմաքրման վատ վիճակ
4. Մակերեսային ջրերի հեռացման անբավարար վիճակ
5. Զրամատակարարման համակարգի անբավարար վիճակ
6. Գերեզմանատների պահպանության անբավարար վիճակ
7. Հիմնական բնակարանային ֆոնդի մաշվածություն

Նպատակ

Բարելավել համայնքի բազմաբնակարան շենքերի ընդհանուր օգտագործման տարածքների և ենթակառուցվածքների վիճակը: Ապահովել բնակչությանը մատուցվող ծառայությունների բարձր մակարդակ:

Խնդիրներ

1. Սանիտարական մաքրման և աղբահանության բարեփոխումների իրականացում,
2. Նոր աղբահավաք մեքենաներով և տեխնիկայով վերազինում
3. Աղբավայրի արտոնագրում, ցանկապատում, աղբատար մեքենաների աղտահանման պայմանների ստեղծում
4. Գերեզմանատների բարեկարգում և հսկողություն
5. Բազմաբնակարան շենքերի տանիքների վերանորոգում
6. Զրամատակարարման և ջրահեռացման ծառայությունների մատուցման որակի բարելավում, ջրամատակարարման և ջրահեռացման ցանցի ընդլայնում
7. Զրամատակարարման և ջրահեռացման ներքին ցանցերի հետագա շահագործման խնդիրների կարգավորում
8. Չլուսավորվող փողոցների, նրբանցքների, մայթերի, բակերի և խաղահրապարակների լուսավորում

9. Լուսավորության ցանցի ավտոմատացման, նոր տրանսպորտատեխնիկական սարքավորումների, գործիքների և այլ տեխնիկական միջոցների ներդրում,
10. Լուսավորության համակարգի սպասարկում:

Քաղաքաշինություն և հողաշինություն

Հիմնահարցեր

1. Համայնքի անշարժ գույքի/ հողեր, շենք-շինություն/ ոչ նպատակային օգտագործումը
2. Ինքնակամ շինություններ առկայությունը /համայնքային հողերի զավթում/
3. Հողերի սահմանագատման խնդիր, կադաստրային քարտեզի ուղղում
4. ՀՀ կառավարության 2005 թվականի դեկտեմբերի 29-ի հ.2387-Ն որոշման շրջանակներում չհասցեավորված շենք-շինությունների և հողամասերի հասցեավորում, կադաստրային ծածկագրերի ուղղում
5. Բակային տարածքներում ինքնակամ կառույցների առկայությունը
6. Կցակառույցների խնդրի առկայություն
7. Տնամերձ, բնակարանային շինարարության համար հատկացված հողամասերի նկատմամբ սեփականության իրավունքի վերականգնման հարցերի լուծում
8. Համայնքային սեփականություն հանդիսացող շենք-շինությունների և հողամասերի վարձակալության դրույքաչափերի համապատասխանեցում Արաքս համայնքի ավագանու կողմից սահմանված չափերին

Նպատակ

Համայնքում պետք է իրականացնել համայնքի սեփականությունը հանդիսացող շենքերի և շինությունների արդյունավետ կառավարում, արտադրական հողերի վերահսկողություն, աշխատանքների արդյունավետ համակարգում, օրինազանց քաղաքացիների հետ բանակցությունների վարում:

Գյուղատնտեսություն

Հիմնահարցեր

1. Գյուղացիական տնտեսությունների անբավարար վիճակ
2. Տեխնիկայի բացակայություն

3. Ցածր բերքատվություն
4. Ոռոգման սակավաջրություն
5. Հողերի աղակալում
6. Դաշտամիջյան ճանապարհների ոչ բարվոք վիճակ
7. Տոհմային անասնապահության բացակայություն
8. Գյուղմթերքների իրացման և վերամշակման հնարավորությունների բացակայություն
9. Հողային հունով ջրանցքների փոխարինումը կիսախողովակներով

Նպատակ

Գյուղատնտեսությունը դարձնել համայնքի տնտեսության գերակա ուղղություն և նպաստել նոր տեխնոլոգիաների (նոր սերնդի կաթիլային համակարգ, հակակարկտային ցանցեր, ոռոգման ցանցում կիսախողովակներով ջրանցքների կառուցում, ոռոգման ջրի կորսուստների պակասեցում) ներդրումը գյուղատնտեսության ոլորտ:

Խնդիրներ

1. Բնակավայրերում խորքային հորերի հորատում, ջրագծերի արդիականացում՝ կիսախողովակներով և խողովակներով,
2. Ապահովել գյուղատնտեսական նշանակության հողերի արդյունավետ օգտագործումը,
3. Իթանել նոր սերնդի կաթիլային համակարգերի ,
4. Հակակարկտային կայանների ձեռքբերում,
5. Ձկնաբուծության զարգացում,
6. Ջերմատների որակի բարձրացմանը նպաստել,
7. Աջակցել ինտեսիվ այգիների ստեղծմանը և հետագայում նաև այգիների և բերքի ապահովագրման համակարգի ներդրմանը,
8. Գյուղմթերքների վերամշակմամբ և անասնապահությամբ զբաղվող քաղաքացիների համար կազմակերպել սեմինար-դասընթացներ՝ կատարվող աշխատանքների արդյունավետությունը բարձրացնելու նպատակով,
9. Իթանել տոհմային անասնաբուծությանը,
10. Աջակցել խելացի անասնագոմերի կառուցմանը,

11. Կերային բազայի ամրապնդում, ցանովի խոտաբույսերի ցանքատարածությունների ընդլայնում, մշակաբույսերի նոր տեսակների ներդրում:

12. Գյուղատնտեսական տեխնիկայի ձեռք բերում, գյուղատնտեսական տեխնիկայի պարկի ստեղծում:

Կրթություն

Հիմնահարցեր

1. Համայնքի մանկապարտեզների շենքերի, բակերի, խաղահրապարակների հիմնանորոգման անհրաժեշտություն,

2. Գույքի, մեթոդական և ծրագրային նյութերի պակաս,

3. Մանկապարտեզների բացակայություն գյուղական բնակավայրերում,

4. Մանկապարտեզի մանկավարժների վերապատրաստում:

Նպատակ

Բարելավել մանկապարտեզներում հիմնական և լրացուցիչ կրթական ծրագրերի կազմակերման որակը, ապահովել նախադպրոցական կրթության ոլորտի պետական քաղաքականության իրականացումը:

Խնդիրներ

1. Բարձրացնել նախադպրոցական հաստատությունների որակն ու դերը

2. Վերանորոգման կարիք ունեցող մանկապարտեզների շենքերի վերանորոգում և հիմնանորոգում

3. Գույքի նորացում, ինչպես նաև նորագույն տեխնոլոգիաների հնարավորինս ներդրում մանկապարտեզներում

4. Գյուղերի համար կառուցել մանկապարտեզներ

5. Ապահովել բնակավայրի երեխաների տրանսպորտային միջոցով տեղափոխումը իրենց բնակավայրից դեպի այն բնակավայր որտեղ կա մանկապարտեզ և հակառակը(միջնաժամկետ):

Մշակույթ

Արաքս համայնքի գյուղերի արվեստի դպրոցներ

Հիմնահարցեր

1. Շենքերի վերանորոգման, ջեռուցման և գույքի անհրաժեշտությունը,
2. Խմբակների տեսակների սակավությունը,
3. Մասնագետների պակաս:

Նպատակ

Բարելավել երեխաների գեղագիտական դաստիարակության կազմակերպումն ու կրթական ծրագրերի հրականացման որակը:

Խնդիրներ

1. Գյուղական բնակավայրերում բացել արվեստի դպրոցի մասնաճյուղեր,
2. Ավելացնել արվեստի խմբակների տեսակների քանակը,
3. Բարձրացնել գեղարվեստի դպրոցի կողմից մատուցվող ծառայությունների որակը,
4. Ներհամայնքային ցուցահանդեսների կազմակերպում
5. Մարզային, հանրապետական և միջազգային միջոցառումների, մրցույթների մասնակցություն:

Արաքս համայնքի երաժշտական դպրոցներ

Հիմնահարցեր

1. Շենքերի վերանորոգման, ջեռուցման և գույքի անհրաժեշտությունը,
2. Խմբակների տեսակների սակավությունը,
3. Երաժշտական գույքի և մասնագետների պակաս:

Նպատակ

Բարելավել երաժշտական կրթության ապահովման պայմանները և կազմակերպումը, բարձրացնել դպրոցի կողմից մատուցվող ծառայությունների որակը:

Խնդիրներ

1. Գյուղական բնակավայրերում բացել երաժշտական դպրոցի մասնաճյուղեր

2. Բարձրացնել երաժշտական դպրոցի կողմից մատուցվող ծառայությունների որակը,
3. Երաժշտական միջոցառումների կազմակերպում,
4. Ակտիվ համագործակցություն,
5. Մասնակցություն մրցույթ-փառատոների:

Արարքս համայնքի գրադարանների կենտրոնացված համակարգ

Հիմնահարցեր

1. Գրադարանային ֆոնդի պակաս
2. Նոր գրականության բացակայություն
3. Անհրաժեշտ գույքի և գրադարանային սարքերի ու պարագաների պակաս
4. Նորարական ենթակառուցվածքներով հագեցվածության անհրաժեշտություն
5. Գրադարանավարների վերապատրաստում

Նպատակ

Բարելավել բնակչության գրադարանային-մատենագիտական սպասարկման մակարդակը:

Խնդիրներ

1. Ապահովել գրադարանային ֆոնդը
2. Ձեռք բերել գույք, տեխնիկա
3. Բարձրացնել գրադարանի կողմից մատուցվող ծառայությունների որակը
4. Գյուղական բնակավայրերում ստեղծել միասնական էլեկտրոնային գրադարան
5. Ստեղծել գրական ակումբներ

Մանկական գրոսայգիների և պուրակների

Հիմնահարցեր

1. Ծառուղիների անբավարար քանակ
2. Խաղասրահի անմխիթար վիճակ
3. Նոր ժամանակակից կարուսելների և ատրակցիոնների պակաս

4. Առկա իրավիճակի փոփոխման և զարգացման անհրաժեշտություն

Նպատակ

Բնակչության և զբոսաշրջիկների ակտիվ հանգստի կազմակերպման բարելավում:

Խնդիրներ

1. Մանկական զբոսայգու խաղասրահի հիմնանորոգում
2. Զբոսայգու բարեկարգում, արդիականացում
3. Բարձրացնել մանկական զբոսայգում մատուցվող ծառայությունների որակը

Մշակույթի տներ

Հիմնահարցեր

1. Մշակույթի տների շենքերի հիմնանորոգում և վերանորոգում,
2. Գույքի անբավարար վիճակ,
3. Զեռուցման բացակայություն,

Նպատակ

Զարգացնել համայնքի մշակույթային կյանքը:

Խնդիրներ

1. Վերանորոգել մշակույթի տների շենքերը՝ ջեռուցման համակարգի ներդրում, համալրել նոր գույքով
2. Գյուղերում ստեղծել հասարակական միջոցառումների և նախաձեռնությունների կենտրոն
3. Միջոցառումների կազմակերպում
4. Ստեղծել միջավայր հյուրախաղերի համար
5. Ստեղծել համագործակցության միջավայր
6. Աջակցել նախաձեռնողներին

Զբոսաշրջություն

Հիմնահարցեր

1. Տեսարժան վայրերի սահմանափակ քանակ

2. Հյուրընկալության ոլորտի մասին հավաստի և ամբողջական տեղեկատվության պակաս
3. Ժամանցի և զվարճությունների վայրերի բացակայություն
4. Մշակութային միջոցառումների կազմակերպման և տարածման մասին տեղեկատվության պակաս
5. Համայնքում տեղեկատվական կետերի բացակայություն

Նպատակ

Պահպանել զբոսաշրջային գրավչությունները, վերականգնել հյուրասիրության ավանդույթները, բարելավել հյուրընկալման ծառայությունների որակը, թաղամասերը, զբոսաշրջային կառույցները և ենթակառուցվածքները, խրախուսել մասնավոր հատվածի մասնակցությունը զբոսաշրջության ոլորտ:

Խնդիրներ

1. Հիմնել համայնքային զբոսաշրջային տեղեկատվական կենտրոն Արաքս համայնքի համար
2. Զարգացնել վեբ և մոբայլ հավելվածները՝ զբոսաշրջության ոլորտի խթանման համար
3. Ստեղծել և տարածել տուրիզմին և բիզնեսին վերաբերվող ամբողջական տեղեկատվական բազա
4. Պատրաստել գովազդային հոլովակներ, տպագրել բուկլետներ և արտաքին գովազդային պաստառներ
5. Կառուցել բազմաֆունկցիոնալ կանգառներ տեղացի արհեստավորների և փոքր ձեռնարկատերերի համար, տրամադրել տարածք, որտեղ նրանք կարող են ցուցադրել իրենց աշխատանքները և վաճառել իրենց արտադրանքը
6. Բարեկարգել երթուղիները և տեղադրել զբոսաշրջիկներին կողմնորոշող ցուցանակներ:
7. Փողոցներում կողմնորոշող ցուցանակների տեղադրում առավել կարևորություն ներկայացնող տեսարժան վայրերի նկարներով, մատնանշելով ճանապարհային ուղղությունները
8. Բերքի տոնի և այլ միջոցառումների կազմակերպում

Առողջապահություն, ֆիզական կուլտուրա և սպորտ մարզադպրոցներ

Հիմնահարցեր

1. Շենքի վերանորոգում
2. Թույլ գույքային բազա

Նպատակ

Ապահովել համայնիք մարզական կյանքի բնականոն զարգացումը:

Խնդիրներ

1. Արաքս համայնքի մարզադպրոցների վերանորոգում
2. Նոր մարզագույքի ձեռք բերում
3. Խմբակների բացում
4. Համայնքի երիտասարդության շրջանում առողջ ապրելակերպի գաղափարի լայն տարածմանը նպատակաուղղված զանգվածային մշակութային, մարզական միջոցառումների կազմակերպում
5. Գյուղական բնակավայրերում բացել սպորտային խմբակներ
6. Պահպանել մարզադպրոցների կողմից սաներին մատուցվող ծառայությունների առկա քանակը և որակը:

Սոցիալական ոլորտ

Հիմնահարցեր

1. Համայնքում սոցիալապես անապահով ընտանիքներին աջակցման անհրաժեշտություն
2. Հաշմանդամների սոցիալական ինտեգրման ծրագրերի ոչ բավարար քանակ:
3. Զբաղվածության խնդիրների աստիճանական կարգավորման և գործազրկության մակարդակի նվազում:

Նպատակ

Նպաստել սոցիալական խնդիրների լուծմանը համայնքում:

Խնդիրներ

1. Տարեցների միջազգային օրվա՝ հոկտեմբերի 1-ի կապակցությամբ միջոցառման կազմակերպում
2. Դեկտեմբերի 3-ին՝ հաշմանդամների միջազգային օրվա կապակցությամբ հաշմանդամների խնդիրներով զբաղվող հասարակական կազմակերպություններին օժանդակության ցուցաբերում
3. Կարիքավորության գնահատման համակարգում ընդգրկված սոցիալապես անապահով ընտանիքների երեխաների համար Ամանորի կապակցությամբ նվերների տրամադրում
4. Դրամական օժանդակություններ սոցիալական գործընկեր ՀԿ-ներին՝ համատեղ ծրագրերի իրականացում:

Ընդհանուր բնույթի համայնքային ծառայություններ

Հիմնահարցեր

1. Կառավարման ապարատի բարելավման և զարգացման անհրաժեշտություն
2. Բնակչության որոշ մասի անտեղյակություն իր հարկային պարտավորությունների մասին
3. ՏԻՄ-բնակչություն թույլ կապ
4. Եկամուտների հավաքագրման անբավարար մակարդակ և հաշվառման բացթողումներ
5. Գույքահարկի և հողի հարկի բազայի անճշտությունների առկայություն

Նպատակ

Կազմակերպել և վերահսկել համայնքի բնականոն գործունեությունը: Բարելավել բնակչությանը տրվող տեղեկատվության մակարդակը, ակտիվացնել ՏԻՄ-ի և բնակչության կապը, համայնքապետարանի աշխատանքը դարձնել թափանցիկ ու հասկանալի:

Խնդիրներ

1. Օգտագործելով տեղական լրատվության միջոցները՝ իրազեկել ազգաբնակչությանը համայնքի բյուջեի ձևավորման գործընթացում իր հարկային պարտավորությունների կատարման նշանակության մասին:
2. Համայնքային թերթի տպագրում
3. Լուսաբանել համայնքի ղեկավարի և ավագանու գործունեությունը
4. Աշխատակիցների վերապատրաստում, հանդիպումների կազմակերպում, տեղեկատվական թերթիկների պատրաստում
5. Գույքի, սարքավորումների ձեռք բերում
6. Պահպանել կառավարման ապարատի առկա իրավիճակը
7. Տարեմուտի, Բանակի օրվան, Հայրենական մեծ պատերազմի հաղթանակի օրվան, Երեխաների պաշտպանության միջազգային օրվան և Կանանց միջազգային տոնին, Հայաստանի անկախության օրվան նվիրված ամենամյա մշակութային միջոցառումների իրականացում
8. Համայնքում միջոցառումների կազմակերպում, համայնքի երաժշտական դրպոցի, արվեստի դպրոցի սաների մասնակցությամբ, ցուցադրելով նրանց աշխատանքները, ֆոտոցուցահանդեսի կազմակերպում որևէ թեմայով, հետաքրքիր միջոցառումների շարք:
9. Շարունակել համագործակցությունը միջազգային կազմակերպությունների հետ՝ ֆինանսական միջոցների ներգրավում, դրամաշնորհային ծրագրերի մասնակցություն.

2.3 Համայնքի ֆինանսական իրավիճակի

Նկարագրությունը և ֆինանսական կանխատեսումները

Համայնքի բյուջեն կազմված է եկամտային և ծախսային մասերից:

Եկամուտներն են՝ 1173857.6 հազ. դրամ:

1. Անշարժ գույքի հարկ- 88680.8 հազ. դրամ (7.6%)
2. Գույքահարկ՝ փոխադրմիջոցներից- 156584.0 հազ. դրամ (13.3 %)
3. Տեղական տուրքեր և վճարներ- 60978.7 հազ. դրամ (5.2 %)

4. Այլ եկամուտներ- 44146.10հազ. դրամ(3.8%)
5. Պաշտոնական դրամաշնորհներ- 564929.0,(48.1%)
6. Կապիտալ ծախսերի նպատակային հատկացումներ `սուբվենցիաներ` 258539.0 ,(22.0%):

Համայնքի բյուջեի եկամուտների մեջ սեփական եկամուտները կազմում են 350389.6 հազ. դրամ:

1. Անշարժ գույքի հարկը- 25.3 %
2. գույքահարկ փոխադրամիջոցներից- 44.8 %
3. տեղական տուրքեր և վճարներ- 17.4 %
4. այլ եկամուտներ- 12.5% -ը:

Դրանց հավաքագրումը կազմակերպվում և իրականացվում է համայնքապետարանի, առևտրի և սպասարկման ու ֆինանսական բաժինների աշխատակիցների կողմից:

Տեղական տուրքերը դրանք ոգելից խմիչքի և ծխախոտի վաճառքից, հեղուկ վառելիքի հեղուկացված գազերի և տեխնիկական հեղուկների վաճառքի, համայնքի տարածքում արտաքին գովազդի տեղադրման համար, շինարարության թույլտվությունների դիմաց վճարները և օրենքով սահմանված այլ վճարները:

Այլ եկամուտների շարքին են պատկանում համայնքի սեփականություն համարվող գույքի և հողատարածքի վաճակալության դիմաց մուտքերը, աղբահանության վճարները,վարչական իրավախախտումների դիմաց մուտքերը, ինչպես նաև չնախատեսված այլ մուտքեր:

Համայնքի բյուջեի եկամուտի որոշ մաս կազմում է նաև անշարժ և շարժական գույքի օտարումից ստացված կապիտալ մուտքերը:

Համայնքի բյուջեի հիմնական մասը կազմում են պետական դրամաշնորհները`

1. Պետական բյուջեից ֆինանսական համահարթեցման սկզբունքով տրամադրվող դոտացիաներ.
2. Պետական բյուջեից համայնքային բյուջե տրամադրվող այլ դոտացիաներ:

3. Պետական բյուջեից համայնքի բյուջե տրամադրվող նպատակային հատկացումներ (սուբվենցիաներ)
4. Կապիտալ ներքին դրամաշնորհներ՝ ստացված կառավարման և այլ մարմիններից (սուբվենցիաներ):

Համայնքի բյուջեի ծախսային մասը բնականաբար կախված է եկամուտներից:

Ծախսի հիմնական մասը կազմում է աշխատավարձը: Մնացած այլ ծախսերն են՝ էլ. էներգիայի վարձավճարները, համայնքի և բնակավայրերի թվով 8 մանկապարտեզներին, թվով 7 մշակույթի տան և 1 արվեստի դպրոցի հատկացվող աշխատավարձի, սննդի գումարները, խմելու ջրի, կապի, վառելիքի և այլ ծառայությունների դիմաց կատարվող ծախսերը:

Կապիտալ ծախսերը դրանք՝ բնակելի շենքերի տանիքների հիմնական և ընթացիկ վերանորոգումներն են, համայնքի և բնակավայրերի տարածքում կանաչապատման և ջրագծերի անցկացման ծախսերը, ճանապարհների կապիտալ վերանորոգման ծախսերը, գազաֆիկացումը, զբոսայգիների, բակերի կառուցապատման և նորոգման ծախսերը:

Նպատակային սուբվենցիաների հատկացման դեպքում կատարվում են նպատակային աշխատանքներ:

Համայնքային հնգամյա զարգացման ծրագրում ընդգրկված են՝ գործող մանկապարտեզների հիմնանորոգումները և գազաֆիկացման աշխատանքները:

Սպորտի զարգացման ծրագրում ընդգրկված է մարզադպրոցների մասնակի նորոգման կամ կառուցման, ֆուտբոլի դաշտի նորոգման աշխատանքներ: Ինչպես նաև բակերում խաղահրապարակների կառուցումն ու վերանորոգումը:

2.4 Զարգացման խոչընդոտներ և դժվարություններ

Արաքս խոշորացված համայնքում մեծ խնդիր և խոչընդոտ է բարեգործության խթանումը դոնոր կազմակերպությունների և այլ աղբյուրների ներգրավվումը անհրաժեշտ սոցիալ-տնտեսական, մշակույթային, կրթական, գիտական, առողջապահական, մարզական, ծրագրերի իրականացման ուղղությամբ, իսկ առկա զարգացման խոչընդոտները և դժվարություններն առաջանում են ֆինանսական միջոցների բացակայությունից: Ակնկալվում է պետական աջակցությունը, համաձայն որի համայնքում կիրականան մի շարք սոցիալ- տնտեսական խնդիրներ.

Դրանցից են՝

1. Գործարար միջավայրի բարելավում և ձեռնարկատիրության խթանում:
2. Նախադպրոցական արտադպրոցական դաստիարակության խթանում:
3. Արտադպրոցական մշակույթային մարզական հիմնարկների շենքային պայմանների բարելավումը, գազաֆիկացում:
4. Մշակույթային և մարզական կյանքին երիտասարդության ներգրավվում, ֆիզիկական կուլտուրայի և առողջ ապրելակերպի խրախուսում:
5. Համայնքում բնակավայրերի բարեկեցիկ պայմանների ստեղծում և կանաչապատ տարածքների ընդլայնում:
6. Սանիտարական վիճակի պահպանման համար աղբատար մեքենաների և տեխնիկական միջոցների քանակի անհրաժեշտություն:
7. Աղետների ռիսկերի նվազեցման և արտակարգ իրավիճակներում բնակչության պաշտպանության ու քաղաքացիական պաշտպանության միջոցառումների իրականացման և կազմակերպման համար տեխնիկայի և տրանսպորտային միջոցների անհրաժեշտություն:
8. Հաշմանդամներին Համայնքի հասարակական կյանքին մասնակից դարձնելու համար համապատասխան սայլակներով և սարքավորումներով ապահովում, ինչպես նաև հաշմանդամության սայլակներին համապատասխան համայնքում հասարակական օբյեկտների մուտքերի հարմարեցում: Նման միջոցառումներն առավել կնպաստեն հաշմանդամների մասնակցությանը հասարակական կյանքին:
9. Համայնքի բնակիչների համար առավել արդյունավետ ու մատչելի բժշկական սպասարկման պայմանների բարելավում:
10. Համայնքի բնակիչների համար աշխատատեղերի ստեղծում և այլն:

2.5 Համայնքի ուժեղ և թույլ կողմերի հնարավորությունների և սպառնալիքների (ՈւԹՀՍ) վերլուծություն

Համայնքի ուժեղ կողմերը

1. Համայնքի աշխարհագրական դիրքը բարենպաստություն՝ համայնքի և բնակավայրերի մեծ մասի մոտ գտնվելը մարզկենտրոնին և մայրաքաղաքին և ՄՅ Հայաստան-Թուրքիա ավտոճանապարհի առկայությունը
2. Գյուղատնտեսական նշանակության հողերի առկայություն
3. Երիտասարդ սերնդի կրթական բարձր մակարդակը
4. Համայնքում գազամատակարարման, էլեկտրամատակարարման համակարգերի առկայություն
5. Համերաշխ և հյուրասեր բնակչություն
6. Բնակչության վստահությունը Տեղական ինքնակառավարման մարմինների նկատմամբ
7. Բարենպաստ կլիմայական պայմաններ

Համայնքի թույլ կողմերը

1. Ոռոգման ջրի ոչ բավարար ջրամատակարարում
2. Բուժամբույատորիաները ունեն հիմնանորոգման և վերազինման խիստ կարիք:
3. Անբարեկարգ վիճակում են գտնվում համայնքի ջրահեռացման, կոյուղագծերը և ոռոգման ցանցերը:
4. Կապիտալ վերանորոգման և բարեկարգման կարիք են զգում ճանապարհային տնտեսության զգալի մասը
5. Վերազինման կարիք ունի համայնքապետարանի և նրա ենթակա կառույցների նյութատեխնիկական բազան
6. Շարունակում է բաց մնալ երիտասարդների և մեծահասակների ժամանցի կազմակերպման հիմնախնդիրը
7. Համայնքում մեծ թիվ են կազմում սոցիալապես անապահով ընտանիքները
8. Տրանսպորտային հաղորդակցության վիճակը մայրաքաղաքի և գյուղական բնակավայրերի հետ դեռևս մնում է ոչ բարվոք և ծանրաբեռնված

9. Երիդասարդության համար սպորտային, մարզական պայմանների խնդիրը
10. Արտագաղթը
11. Ոչ վճարունակ հարկատուներ
12. Երիտասարդության ժամանցային վայրերի բացակայություն
13. Տեղեկատվության տարածման մեխանիզմների բացակայություն
14. Գազաֆիկացման ,լուսավորության ցանցերի բացակայությունը

Հնարավորությունները

Համայնքում գործող սոցիալական տարբեր ծառայությունների գործունեության համակարգման նոր մոտեցումները ենթադրում են առավել հասցեական և նպատակային դարձնել սոցիալական քաղաքականությունը:

Ճանապարհների հետևողական բարեկարգումը անվտանգ երթևեկության համար կարող է ստեղծել բավարար պայմաններ:

Իրականացվել են խմելու ջրի մատակարարկաման համակարգի վերանորոգման լայնածավալ աշխատանքներ:

1. Զերմոցային տնտեսության զարգացում
2. Արտադրամասերի և արդյունաբերական ձեռնարկությունների հիմնում
3. Խորքային հորերի հորատում և վերականգնում
4. Համագործակցության շրջանակների ընդլայնում՝ տնտեսական կյանքի աշխուժացում
5. Կրթական պոտենցիալ
6. Սեզոնային աշխատուժի առկայություն
7. Կառավարության տրամադրվածությունը համայնքի զարգացման նկատմամբ
8. Զբոսաշրջության զարգացում՝ հատկապես Էկո և ագրո զբոսաշրջության ուղղություններով
9. Նոր աշխատատեղերի ստեղծում
10. Բարենպաստ բնակլիմայական պայմաններ

Սպառնալիքները

1. Արաքս համայնքի մի շարք բնակավայրերի գտնվելը ՀԱԷԿ-ի 5 կմ և 10 կմ միջուկային և ճառագայթային աղետի գոտում,
2. Արտակարգ իրավիճակների դեպքում թաքստոցների անբավարարպայմաններ կամ քանակության պակաս
3. Պատերազմական իրավիճակ
4. Երկրաշարժ
5. Կարկուտ, ցրտահարություն
6. Գործազրկության մակարդակի աճ
7. Հարկային պարտավորությունների կատարման վատ վիճակը
8. Բնակֆոնդի վիճակի վատ թարացում
9. Անկանխատեսելի ոլորտային փոփոխություններ
10. Աշխատատեղերի պակաս
11. Եկամուտների անկայունություն
12. Աղբահանության խնդրի առաջացում

3. Համայնքի նպատակների սահմանում և գործողությունների պլանավորում

Համայնքի զարգացման տեսլականը

Զարգացման հիմնական ուղղությունների իրականացման գործընթացում կարևորվում է տեղական իշխանությունների, համայնքի բնակչության, քաղաքացիական հասարակության, լրատվամիջոցների և գործարարների համատեղ գործունեությունը, ինչպես նաև համագործակցությունը պետական կառավարման մարմինների և դոնոր կազմակերպությունների հետ:

Համայնքի առաքելությունն է ապահովել առողջ և անվտանգ շրջակա միջավայր, որակյալ ծառայություններ մատուցել համայնքի բնակչությանը և զբոսաշրջիկներին, ապահովել համայնքի բնականոն զարգացումը, Արաքսը դարձնել բարեկեցիկ և մրցունակ ներդրումների համար:

Համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագրի ռազմավարությունն է հետևողականորեն բարելավել համայնքի բնակչության սոցիալ-տնտեսական, մշակութային, սպորտային և հանգստի պայմանները, ապահովել համայնքի բնականոն զարգացումը, համայնքը դարձնել մաքուր և բարեկարգ:

Համայնքի զարգացման ծրագրի արդյունքում ակնկալվում է համայնքի սեփական եկամուտների աճ, բայց միայն դա բավարար չէ որպիսի համայնքը լինի առավել զարգացած:

Համայնքում անհրաժեշտ է ստեղծել նոր աշխատատեղեր:

Անհրաժեշտ է համայնքում և բնակավայրերում վերականգնել խորքային հորերը, որը կնպաստի համայնքի ոռոգվող տարածքների ընդլայնմանը, միաժամանակ ապահովելով գյուղացիական տնտեսությունների պահանջարկը: Անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցները 2022 թվականին կազմում են 70 000 000 ՀՀ դրամ, որի 70 %-ը ֆինանսավորելու է պետությունը:

Համայնքում ամբողջ ընթացիկ տարում ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգերի կառուցման համար անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցները 2022 թվականին կազմում են 92 000 000 ՀՀ դրամ, , որի 60 %-ը ֆինանսավորելու է պետությունը:

Համայնքում անհրաժեշտ է վերակառուցել Գայ գյուղի համայնքապետարանի շենքը և Ապագա գյուղի մարզադպրոցը: Անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցները 2022 թվականին միասին կազմում են 60 000 000 ՀՀ դրամ, որի 35%-ը ֆինանսավորելու է պետությունը:

Համայնքում ամբողջ ընթացիկ տարում մանկապարտեզների շարունակական գործունեությունն ապահովելու և երեխաների համար ձմռան շրջանում ջերմային պայմաններ ստեղծելու համար անհրաժեշտ է մանկապարտեզների վերանորոգում, ջեռուցման համակարգի կառուցումը, որի ֆինանսական միջոցները 2022 թվականին կազմում է 360 000 000 ՀՀ դրամ, որի 70 %-ը ֆինանսավորելու է պետությունը:

Համայնքում ամբողջ ընթացիկ տարվա համար Ակնաշեն և Ջրառատ գյուղերում անհրաժեշտ է կատարել գազաֆիկացման աշխատանքներ, որը կդառնա շարունակական այն բնակավայրերում որտեղ բացակայում է գազամատակարարումը: Ֆինանսական

միջոցները 2022 թվականին կազմում է 85 004 880 ՀՀ դրամ, որի 45 %-ը ֆինանսավորելու է պետությունը:

Համայնքում ամբողջ ընթացիկ տարում մշակույթի տների շարունակական գործունեությունն ապահովելու և երեխաների համար ծնունդի շրջանում ջերմային պայմաններ ստեղծելու համար անհրաժեշտ է մշակույթի տների վերանորոգում, ջեռուցման համակարգի կառուցումը, որի ֆինանսական միջոցները 2022 թվականին կազմում է 200 000 000 ՀՀ դրամ, որի 35 %-ը ֆինանսավորելու է պետությունը:

Համայնքում ամբողջ ընթացիկ տարում պուրակների, այգիների կառուցման համար անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցները 2022 թվականին կազմում են 33 500 000 ՀՀ դրամ, , որի 55 %-ը ֆինանսավորելու է պետությունը:

Այս բոլոր ծրագրերի իրականացման գործում անհրաժեշտ է ունենալ պետական, բարեգործական, այլ ֆինանսական աղբյուրների կամ դոնոր կազմակերպությունների կողմից ֆինանսական աջակցություն:

Համայնքի առաքելությունն է ապահովել առողջ և անվտանգ շրջակա միջավայր, որակյալ ծառայություններ մատուցել համայնքի բնակչությանը և զբոսաշրջիկներին, ապահովել համայնքի բնականոն զարգացումը, Արաքսը դարձնել բարեկեցիկ և մրցունակ ներդրումների համար համայնք:

Համայնքի ռազմավարական նպատակն է՝ բնակչության սոցիալ-տնտեսական պայմանների հետևողականորեն բարելավումներ անցկացնելու ճանապարհով և կանաչ տնտեսության սկզբունքները ներդնելով, ապահովել համայնքի կայուն արգացումը, այն դարձնել տարածաշրջանային ֆինանսական, կրթական և զբոսաշրջության կենտրոն:

Համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագրի հիմնական նպատակներն են

1. Արաքս համայնքի տարածքում ոռոգման խնդիրների լուծումը
2. Արաքս համայնքի տարածքային համաչափ, կայուն զարգացումը և պլանավորումը
3. Արաքս համայնքի շրջակա միջավայրի պահպանության տեղական գործողությունների պլանի կազմումը
4. Բնակչության կենսական շահերի ապահովումը
5. Հանգստի գոտիների ստեղծումը, կանաչ տարածքների պահպանումն ու ավելացումը, շենքերի և բակային տարածքների բարեկարգումը, ժամանակակից

չափանիշներին համապատասխան արտաքին ձևավորումը, հարմարավետ և անվտանգ տեղաշարժի ապահովումը

6. Բնակչությանը մատուցվող ծառայությունների պարզեցումը և որակի էական բարելավումը էլեկտրոնային կառավարման համակարգի կատարելագործումը
7. Մշակութային և սպորտային օբյեկտների հիմնանորոգման աշխատանքների շարունակականության, իսկ մշակույթի տան ամբողջական հիմնանորոգման աշխատանքների ավարտի ապահովումը
8. Առողջ ապրելակերպի խրախուսումը՝ այդ նպատակով նպաստավոր պայմանների ստեղծում գործարարության և ներդրումների համար բարենպաստ միջավայրի ապահովումը, միջազգային համագործակցության ընդլայնումը:

Համայնքի կայուն զարգացման ցուցանիշներն են՝

- Աղքատության շեմից ցածր գտնվող ընտանիքների հարաբերությունը համայնքի ընտանիքների ընդհանուր թվին (արտահայտված տոկոսով),
- Համայնքի սեփական եկամուտների տարեկան աճ, արտահայտված տոկոսով,
- Համայնքում գրանցված բնակիչների թվի փոփոխությունը (չպայմանավորված բնական աճով) նախորդ տարվա համեմատ, արտահայտված տոկոսով:

4. Ծրագրերի անձնագրերը

Ծ Ր Ա Գ Ր Ի Ա Ն Ձ Ն Ա Գ Ի Ր Թ Ի 1

« Մ Ա Ր Զ Ա Դ Դ Ր Ո Ց Ն Ե Ր Ի Ե Վ Շ Ե Ն Ք Ե Ր Ի Կ Ա Ռ Ո Ւ Ց Ո Ւ Մ Ե Վ Վ Ե Ր Ա Ն Ո Ր Ո Գ Ո Ւ Մ »

Պարտադիր խնդիր, որի լուծմանն է միտված ծրագիրը	Մ Ա Ր Զ Ա Դ Դ Ր Ո Ց Ն Ե Ր Ի Ե Վ Շ Ե Ն Ք Ե Ր Ի Կ Ա Ռ Ո Ւ Ց Ո Ւ Մ Ե Վ Վ Ե Ր Ա Ն Ո Ր Ո Գ Ո Ւ Մ						
	Ծրագրի անմիջական նպատակ	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ			
			2022	2023	2024	2025	2026
			60 000 000	70 000 000	50 000 000	90 000 000	100 000 000
Ծրագրի միջանկյալ արդյունքներ	1.						
	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ				
		2022	2023	2024	2025	2026	

			60 000 000	70 000 000	50 000 000	90 000 000	100 000 000
	2.						
Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ					
		2022	2023	2024	2025	2026	
		60 000 000	70 000 000	50 000 000	90 000 000	100 000 000	
Ծրագրի հիմնական գործողությունները	1-ին միջանկյալ արդյունքն ապահովող գործողություններ 1.1. աշխատանքների նախագծում 1.2. տեխնիկայի վարձակալում 2-րդ միջանկյալ արդյունքն ապահովող գործողություններ 2.1. շինարարական նյութերի ձեռք բերում 2.2. աշխատանքների կատարում						
Ծրագրի բյուջեն	Ընթացիկ ծախսեր 2022 թ.՝ 60 000 000 Ընդհանուր բյուջեն՝ 370 000 000						

Ծ Ր Ա Գ Ր Ի Ա Ն Ձ Ն Ա Գ Ի Ր Թ Ի Վ 2

«ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԵԶՆԵՐԻ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՈՒՄ ԵՎ ԶԵՌՈՒՑՈՒՄ»

Պարտադիր խնդիր, որի լուծմանն է միտված ծրագիրը	ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԵԶՆԵՐԻ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՈՒՄ ԵՎ ԶԵՌՈՒՑՈՒՄ						
Ծրագրի անմիջական նպատակ	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ				
			2022	2023	2024	2025	2026
			360 000 000	360 000 000	150 000 000	150 000 000	100 000 000
Ծրագրի միջանկյալ արդյունքներ	1.						
	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ				
			2022	2023	2024	2025	2026
			360 000 000	360 000 000	150 000 000	150 000 000	100 000 000
	2.						
	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ				
		2022	2023	2024	2025	2026	
		360 000 000	360 000 000	150 000 000	150 000 000	100 000 000	
Ծրագրի հիմնական գործողությունները	1-ին միջանկյալ արդյունքն ապահովող գործողություններ 1.1. աշխատանքների նախագծում 1.2. շինարարական նյութերի ձեռք բերում 2-րդ միջանկյալ արդյունքն ապահովող գործողություններ 2.1. Տեխնիկայի վարձակալում 2.2 աշխատանքների իրականացում համակարգի փորձարկում						
Ծրագրի բյուջեն	Ընթացիկ ծախսեր 2022 թ.՝ 360 000 000 Ընդհանուր բյուջեն՝ 1 120 000 000						
Ծրագրի իրականացման համար	Աշխատուժ, նյութեր և տեխնիկա						

անհրաժեշտ այլ ռեսուրսներ	
Ծրագրի հիմնական ռիսկերը	Մանկապարտեզների գազաֆիկացում
Ծրագրի հիմնական շահառուները	Արաքս հանայնքի բնակիչները/ նախադպրոցական հասակի երեխաներ
Ծրագրի սկիզբ և ավարտ	2022-2026թթ
Ծրագրի համառոտ նկարագրություն	Ծրագրի հիմնական նպատակն է շենքերի վերանորոգմամբ երեխաների համար ստեղծել շենքային բարենպաստ պայմաններ՝ սանիտարահիգիենիկ նորմերի ապահովմամբ: Ծրագրի իրականացման արդյունքում կունենանք բարեկարգված մանկապարտեզներ, նոր և գեղեցիկ կահույք, որոնք երեխաների և բնակիչների համար կծառայեն երկար տարիներ: Ծրագրի իրականացման միջնաժամկետ արդյունքում կունենանք հիմնանորոգված մանկապարտեզներ և մանկապարտեզներին հարող բարեկարգված տարածքներ, որի հետագա շահագործումը կլինի արդյունավետ: Նշված նախադպրոցական հաստատությունների շենքերը կապահովագրվեն հետագա քայքայումից, կլինեն ավելի անվտանգ, ավելի հարմարավետ և ժամանակակից:

Ծ Ր Ա Գ Ր Ի Ա Ն Ձ Ն Ա Գ Ի Ր Թ Ի Վ 3

«Մշակույթի տան վերանորոգման և ջեռուցման աշխատանքներ»

Պարտադիր խնդիր, որի լուծմանն է միտված ծրագիրը	Մշակույթի տան վերանորոգման և ջեռուցման աշխատանքներ						
Ծրագրի անմիջական նպատակ	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ				
			2022	2023	2024	2025	2026
			200 000 000	100 000 000	120 000 000	100 000 000	100 000 000
Ծրագրի միջանկյալ արդյունքներ	1.						
	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ				
			2022	2023	2024	2025	2026
			200 000 000	100 000 000	120 000 000	100 000 000	100 000 000
	2.						
Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ					
		2022	2023	2024	2025	2026	

		200 000 000	100 000 000	120 000 000	100 000 000	100 000 000
Ծրագրի հիմնական գործողությունները	<p>1-ին միջանկյալ արդյունքն ապահովող գործողություններ</p> <p>1.1. աշխատանքների նախագծում</p> <p>1.2. շինարարական նյութերի ձեռք բերում</p> <p>2-րդ միջանկյալ արդյունքն ապահովող գործողություններ</p> <p>2.1 տեխնիկայի վարձակալում, աշխատանքների կատարում</p> <p>2.2 արտադրանքն ապահովող նյութերի ձեռք բերում և տեղադրում</p>					
Ծրագրի բյուջեն	<p>Ընթացիկ ծախսեր 2022թ.՝ 200 000 000</p> <p>Ընդհանուր բյուջեն՝ 620 000 000</p>					
Ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ այլ ռեսուրսներ	Աշխատուժ, նյութեր և տեխնիկա					
Ծրագրի հիմնական ռիսկերը	Մշակույթի տան վերանորոգման և ջեռուցման աշխատանքներ					
Ծրագրի հիմնական շահառուները	Արաքս համայնք, բնակավայրեր, համայնքի բնակիչներ, երեխաներ					
Ծրագրի սկիզբ և ավարտ	2022-2026թթ					
Ծրագրի համառոտ նկարագրություն	<p>Ծրագրի իրականացման արդյունքում կունենանք ջեռուցված և վերանորոգված մշակույթի տներ:</p> <p>Ծրագրի իրականացման միջնաժամկետ արդյունքներում կունենանք ջեռուցման համակարգ և վերանորոգված մշակույթի տուն, որոնց հետագա շահագործումը կլինի առավել արդյունավետ:</p> <p>Մշակույթի տները կշահագործվի նաև ցուրտ ամիսներին և կապահովագրվեն հետագա քայքայումից:</p>					

Ծ Ր Ա Գ Ր Ի Ա Ն Ձ Ն Ա Գ Ի Ր Թ Ի Վ 4

«Ջրամատակարարում և ջրահեռացում»

Պարտադիր խնդիր, որի լուծմանն է միտված ծրագիրը	Ջրահեռացման և խմելու ջրամատակարարման համակարգի կառուցում					
Ծրագրի	Թիրախային արժեքներ					
	Ցուցա-	Ելակետային արժեք				

անմիջական նպատակ	նիշներ	2022		2023		2024		2025		2026	
			92 000 000	100 000 000	40 000 000	30 000 000	30 000 000				
Ծրագրի միջանկյալ արդյունքներ	1.										
	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ								
			2022	2023	2024	2025	2026				
		92 000 000	35 000 000	35 000 000	35 000 000	35 000 000					
	2.										
	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ								
		2022	2023	2024	2025	2026					
	92 000 000	35 000 000	35 000 000	35 000 000	35 000 000						
Ծրագրի հիմնական գործողությունները	<p>1-ին միջանկյալ արդյունքն ապահովող գործողություններ</p> <p>1.1. աշխատանքների նախագծում շինարարական նյութերի ձեռք բերում</p> <p>1.2. տեխնիկայի վարձակալում, հիմքերի կառուցում</p> <p>2-րդ միջանկյալ արդյունքն ապահովող գործողություններ</p> <p>2.1. աշխատանքների կատարում</p> <p>2.2 արտադրանքն ապահովող նյութերի ձեռք բերում և տեղադրում</p>										
Ծրագրի բյուջեն	<p><i>Ընթացիկ ծախսեր 2022 թ.՝ 92 000 000</i></p> <p><i>Ընդհանուր բյուջեն՝ 292 000 000</i></p>										
Ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ այլ ռեսուրսներ	Աշխատուժ, նյութեր և տեխնիկա										
Ծրագրի հիմնական ռիսկերը	Արաքս համայնք, համայնքի բնակիչներ										
Ծրագրի հիմնական շահառուները	Հանայնքի բնակիչները										
Ծրագրի սկիզբ և ավարտ	2022-2026թթ										
Ծրագրի համառոտ նկարագրություն	<p>Ծրագիրը նպատակ ունի ապահովել ջրահեռացման համակարգի կառուցում,ինչի արդյունքում կունենանք անձրևաջրերի հավաքագրման և ջրահեռացման համակարգ: Ջրահեռացման համակարգի շնորհիվ կլուծվի հողի խոնավության հաշվեկշռի խնդիրը, կստեղծվի բարենպաստ պայմաններ շենքերի, բույսերի և գյուղի բնակիչների համար: Խմելու ջրամատակարարման համակարգի կառուցում, որը կապահովվի բնակիչների կենսական նշանակության խնդիրը:</p>										

Ծ Ր Ա Գ Ր Ի Ա Ն Ձ Ն Ա Գ Ի Ր Թ Ի Վ 5

«Խորքային հորերի հորտում»

Պարտադիր խնդիր, որի լուծմանն է միտված ծրագիրը	Խորքային հորերի վերականգնում, պոմպակայանների կառուցում						
Ծրագրի անմիջական նպատակ	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ				
			2022	2023	2024	2025	2026
			70 000 000	100 000 000	70 000 000	50 000 000	50 000 000
Ծրագրի միջանկյալ արդյունքներ	Ցուցանիշներ	1.	Թիրախային արժեքներ				
			2022	2023	2024	2025	2026
			70 000 000	100 000 000	70 000 000	50 000 000	50 000 000
	Ցուցանիշներ	2.	Թիրախային արժեքներ				
			2022	2023	2024	2025	2026
			70 000 000	100 000 000	70 000 000	50 000 000	50 000 000
Ծրագրի հիմնական գործողությունները	<p>1-ին միջանկյալ արդյունքն ապահովող գործողություններ</p> <p>1.1 աշխատանքների նախագծում</p> <p>1.2. տեխնիկայի վարձակալում</p> <p>2-րդ միջանկյալ արդյունքն ապահովող գործողություններ</p> <p>2.1. աշխատանքների իրականացում</p> <p>2.2 փորձարկում</p>						
Ծրագրի բյուջեն	<p>Ընթացիկ ծախսեր 2022թ.՝ 70 000 000</p> <p>Ընդհանուր բյուջեն՝ 340 000 000</p>						
Ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ այլ ռեսուրսներ	Աշխատուժ, նյութեր և տեխնիկա						
Ծրագրի հիմնական ռիսկերը	Խորքային հորի հորատում՝ պոմպակայանների կառուցում						
Ծրագրի հիմնական շահառուները	Արաքս համայնք, համայնքի բնակիչներ, բնակավայրերի բնակիչներ						
Ծրագրի սկիզբ և ավարտ	2022-2026թթ						
Ծրագրի համառոտ նկարագրություն	Համայնքում գյուղատնտեսական հողերի ոռոգում, գյուղատնտեսության զարգացում						

Ծ Ր Ա Գ Ր Ի Ա Ն Ձ Ն Ա Գ Ի Ր Թ Ի Վ 6

«Ճանապարհների վերանորոգման աշխատանքներ»

Պարտադիր խնդիր, որի լուծմանն է միտված ծրագիրը	Ներհամայնքային ճանապարհները, բնակավայրային ճանապարհները ունեն վերանորոգման և պահպանման կարիք						
Ծրագրի անմիջական նպատակ	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ				
			2022	2023	2024	2025	2026
			20 000 000	180 000 000	200 000 000	200 000 000	100 000 000
Ծրագրի միջանկյալ արդյունքներ	1.						
	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ				
			2022	2023	2024	2025	2026
			20 000 000	180 000 000	200 000 000	200 000 000	100 000 000
	2.						
	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ				
		2022	2023	2024	2025	2026	
		20 000 000	180 000 000	200 000 000	200 000 000	100 000 000	
Ծրագրի հիմնական գործողությունները	<p><i>1-ին միջանկյալ արդյունքն ապահովող գործողություններ</i></p> <p><i>1.1 նյութերի ձեռք բերում</i></p> <p><i>1.2. տեխնիկայի վարձակալում</i></p> <p><i>2-րդ միջանկյալ արդյունքն ապահովող գործողություններ</i></p> <p><i>2.1. տեխնիկայի փորձարկում</i></p> <p><i>2.2 աշխատանքների իրականացում</i></p>						
Ծրագրի բյուջեն	<p><i>Ընթացիկ ծախսեր 2022թ.' 20 000 000</i></p> <p><i>Ընդհանուր բյուջեն՝ 800 000 000</i></p>						
Ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ այլ ռեսուրսներ	<i>Աշխատուժ, նյութեր և տեխնիկա</i>						
Ծրագրի հիմնական ռիսկերը	<i>Ներհամայնքային ճանապարհները, բնակավայրային ճանապարհները ունեն կապիտալ վերանորոգման և պահպանման կարիք</i>						
Ծրագրի հիմնական շահառուները	<i>Արաքս համայնքի բնակիչներ/բնակավայրերի բնակիչներ</i>						
Ծրագրի սկիզբ և ավարտ	<i>2022-2026թթ</i>						
Ծրագրի համառոտ նկարագրություն	<p><i>Համայնքի բյուջեի միջոցներով ամեն տարի իրականացվել են միջհամայնքային փողոցների մասնակի ասֆալտապատման, մասնակի բեթոնապատման փոսալցման</i></p>						

աշխատանքներ, որոնք երկարացրել են փողոցների շահագործումը ապահովելով ավտոմեքենաների անվտանգ երթևեկությունը և մարդկանց բնականոն տեղաշարժը, սակայն դրանք իրականացվել են փոքր ծավալներով: Ծրագրի իրականացման շնորհիվ համայնքը կկարողանա կապիտալ վերանորոգել մոտ 15 կմ ճանապարհատարած:

Ծ Ր Ա Գ Ր Ի Ա Ն Ձ Ն Ա Գ Ի Ր Թ Ի Վ 7

«Պուրակների, այգիների կառուցում և վերանորոգում»

Պարտադիր խնդիր, որի լուծմանն է միտված ծրագիրը	Արաքս համայնքում պուրակների, այգիների կառուցում և վերանորոգում						
Ծրագրի անմիջական նպատակ	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ				
			2022	2023	2024	2025	2026
		33 500 000	80 000 000	80 000 000	80 000 000	80 000 000	50 000 000
Ծրագրի միջանկյալ արդյունքներ	1.						
	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ				
			2022	2023	2024	2025	2026
		33 500 000	80 000 000	80 000 000	80 000 000	80 000 000	50 000 000
	2.						
	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ				
		2022	2023	2024	2025	2026	
33 500 000		80 000 000	80 000 000	80 000 000	80 000 000	50 000 000	
Ծրագրի հիմնական գործողությունները	<p>1-ին միջանկյալ արդյունքն ապահովող գործողություններ</p> <p>1.1 նյութերի ձեռք բերում</p> <p>1.2. տեխնիկայի վարձակալում</p> <p>2-րդ միջանկյալ արդյունքն ապահովող գործողություններ</p> <p>2.1. տեխնիկայի փորձարկում</p> <p>2.2 աշխատանքների իրականացում</p>						
Ծրագրի բյուջեն	<p>Ընթացիկ ծախսեր 2022թ.' 33 500 000</p> <p>Ընդհանուր բյուջեն՝323 500 000</p>						
Ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ այլ ռեսուրսներ	Աշխատուժ, նյութեր և տեխնիկա						
Ծրագրի հիմնական ռիսկերը							
Ծրագրի հիմնական շահառուները	Արաքս համայնքի բնակիչներ/բնակավայրերի բնակիչներ						
Ծրագրի սկիզբ և ավարտ	2022-2026թթ						

Ծրագրի համառոտ նկարագրություն	Պուրակների և այգիների վերանորոգման արդյունքում բնակիչները կկարողանան իրենց հանգիստը և ժամանցը անցկացնել կանաչապատ և բարվոք միջավայրում: Ծրագրի միջոցով կիրականացվի գոյություն ունեցող հուշարձանի տարածքի բարեկարգում, կանաչապատում, սալիկապատում, նստարանների տեղադրում, լուավոության համակարգի տեղադրում և խմելու ջուր :
-------------------------------	---

Ծ Ր Ա Գ Ր Ի Ա Ն Ձ Ն Ա Գ Ի Ր Թ Ի Վ 8

Գազաֆիկացման աշխատանքներ

Պարտադիր խնդիր, որի լուծմանն է միտված ծրագիրը	Գազաֆիկացման աշխատանքներ																																															
Ծրագրի անմիջական նպատակ	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ																																													
			2022	2023	2024	2025	2026																																									
		-	85 004 880	450 000 000	350 000 000	400 000 000	220 000 000																																									
Ծրագրի միջանկյալ արդյունքներ	<p>1.</p> <table border="1" data-bbox="304 949 1501 1061"> <tr> <td>Ցուցանիշներ</td> <td>Ելակետային արժեք</td> <td colspan="5" style="text-align: center;">Թիրախային արժեքներ</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: center;">2022</td> <td style="text-align: center;">2023</td> <td style="text-align: center;">2024</td> <td style="text-align: center;">2025</td> <td style="text-align: center;">2026</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td align="right">85 004 880</td> <td align="right">450 000 000</td> <td align="right">350 000 000</td> <td align="right">400 000 000</td> <td align="right">220 000 000</td> </tr> </table> <p>2.</p> <table border="1" data-bbox="304 1084 1501 1196"> <tr> <td>Ցուցանիշներ</td> <td>Ելակետային արժեք</td> <td colspan="5" style="text-align: center;">Թիրախային արժեքներ</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: center;">2022</td> <td style="text-align: center;">2023</td> <td style="text-align: center;">2024</td> <td style="text-align: center;">2025</td> <td style="text-align: center;">2026</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td align="right">85 004 880</td> <td align="right">450 000 000</td> <td align="right">350 000 000</td> <td align="right">400 000 000</td> <td align="right">220 000 000</td> </tr> </table>						Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ							2022	2023	2024	2025	2026			85 004 880	450 000 000	350 000 000	400 000 000	220 000 000	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ							2022	2023	2024	2025	2026			85 004 880	450 000 000	350 000 000	400 000 000	220 000 000
Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ																																														
		2022	2023	2024	2025	2026																																										
		85 004 880	450 000 000	350 000 000	400 000 000	220 000 000																																										
Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ																																														
		2022	2023	2024	2025	2026																																										
		85 004 880	450 000 000	350 000 000	400 000 000	220 000 000																																										
Ծրագրի հիմնական գործողությունները	<p>1-ին միջանկյալ արդյունքն ապահովող գործողություններ</p> <p>1.1 գազատար խողովակների կառուցման աշխատանքներ իրականացման համար անհրաժեշտ նախագծանախահաշվային փաստաթղթերի ձեռքբերում</p> <p>1.2. գազատար խողովակների տեղափոխում</p> <p>2-րդ միջանկյալ արդյունքն ապահովող գործողություններ</p> <p>2.1. աշխատանքների իրականացում</p>																																															
Ծրագրի բյուջեն	<p>Ընթացիկ ծախսեր 2022թ.` 85 004 880</p> <p>Ընդհանուր բյուջեն` 1 505 004 880</p>																																															
Ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ այլ ռեսուրսներ	Աշխատուժ, նյութեր և տեխնիկա																																															
Ծրագրի հիմնական ռիսկերը																																																
Ծրագրի հիմնական շահառուները	Արաքս հանայնքի բնակիչները, երիտասարդ սերունդ																																															

Ծրագրի սկիզբ և ավարտ	2022-2026թթ
Ծրագրի համառոտ նկարագրություն	Գազատար խողովակների կառուցման աշխատանքների առաջնահերթությամբ է պայմանավորված մի շարք սոցիալական խնդիրների լուծումը՝ այդ թվում, բարենպաստ միջավայրի ստեղծումը՝ բավարարված կլինեն բնակիչների նվազագույն անհրաժեշտ կարիքները: Հարկ է նշել, որ Հայաստանում տնային տնտեսությունների 90 տոկոսից ավելին բնական գազն օգտագործում է որպես ջեռուցման և սննդի պատրաստման միջոց, հետևաբար համայնքի բնակիչները ավելի արդյունավետ կօգտագործեն իրենց ժամանակը, իսկ երեխաները կկարողանան ապահով և տաք միջավայրում ապրել: Համայնքի բնակավայրերում գազը օգտագործվում է նաև գյուղատնտեսության մեջ՝ ջերմոցային տնտեսությունները ջեռուցելու համար: Նախատեսվում է համայնքի բոլոր բնակավայրերը գազաֆիկացնել:

5. ՀՀԶԾ ֆինանսավորում

Հ/Հ	Եկամուտների տեսակը	2022 փաստացի	2023 նախատեսված	2024 նախատեսված	2025 նախատեսված	2026 նախատեսված
1.	ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐ և ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՏՐԱՆՍՖԵՐՏՆԵՐ	1173857.0	1193857.2	1209357.1	1222856.9	1235356.9
2.	ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐ					
3.	ԸՆԹԱՑԻԿ ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐ	915318.6	935318.2	950818.1	964317.9	976817.9
4.	ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐ	275803.8	290803.9	300803.8	310803.6	320803.6
5.	ՀՈՂԻ ՀԱՐԿ	27182.9	27182.9	27182.9	27182.9	27182.9
6.	ԳՈՒՅՔԱՀԱՐԿ	159940.1	169940.1	174940.1	179940.1	184940.1
7.	ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔ	88680.8	93680.9	98680.8	103680.6	108680.6
8.	ԱՅԼ ՀԱՐԿ ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐ	-	-	-	-	-
9.	ՏՈՒՐՔԵՐ	5383.4	6383.4	7383.4	8383.4	9383.4
10.	ՊԵՏԿԱՆ ՏՈՒՐՔԵՐ					
11.	ՏԵՂԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔԵՐ	5383.4	6383.4	7383.4	8383.4	9383.4
12.	ՈՉ ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐ	68701.9	71701.6	74701.6	75701.6	76701.6

13.	ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՏԱՐԱԾՔՈՒՄ ԳՏՆՎՈՂ ՀՈՂԵՐԻ ՎԱՐՁԱԿԱԼՈՒԹ- ՅԱՆ ԵՎ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԴԻՄԱՑ ԳԱՆՁՎՈՂ ՎՃԱՐՆԵՐ	11067.3	11067.3	11067.3	11067.3	11067.3
14.	ԳՈՒՅՔԻ ՎԱՐՁԱԿԱԼՈՒԹ- ՅՈՒՆԻՑ ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐ	2039.3	2039.3	2039.3	2039.3	2039.3
15.	ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԻՐԱՎԱԽԱՌԻՄ- ՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ՏԻՄ ԿՈՄԻՑ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏ- ՎՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԿԻՐԱՌՈՒՄԻՑ ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐ	-	-	-	-	-
16.	ՏԵՂԱԿԱՆ ՎՃԱՐՆԵՐ	55595.3	58595.0	61595.0	62595.3	63595.3
17.	ԱՅԼ ՈՉ ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐ	500.0	1500.0	3000.0	4500.0	6000.0
18.	ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐ ԿԱՊԻՏԱԼ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹ- ՅՈՒՆԻՑ	0	0	0	0	0
19.	ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՏՐԱՆՍՖԵՐՏՆԵՐ /ԴՐԱՄԱՇՆՈՐՀ/	564929.0	564929.0	564929.0	564929.0	564929.0
20.	ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ՏՐԱՆՍՖԵՐՏՆԵՐ	-	-	-	-	-
21.	ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼ ՏՐԱՆՍՖԵՐՏՆԵՐ	258539.0	290539.0	300539.0	310539.0	320539.0

Վերջաբան

Համայնքի զարգացման ծրագիրը հանդիսանում է Արաքս համայնքի առաջիկա հինգ տարիների զարգացման ուղեցույցը և տեսլականը: Զարգացման ծրագրի լիարժեք իրականացումը ապահովելու է համայնքի համաչափ զարգացումը, համայնքի բնակիչների կենսամակարդակի բարձրացումը, նյութական և մարդկային ռեսուրսների արդյունավետ կառավարումը, զբոսաշրջության զարգացումը, ներդրումների ավելացումը և բնակիչների համար էլ ավելի բարեկեցիկ ու բնակության համար բարենպաստ համայնք դառնալը: Զարգացման ծրագրով նախատեսված ծրագրերի իրականացումը կապահովի համայնքի բնակչության սոցիալ-տնտեսական իրավիճակի բարելավումը, կնպաստի նոր աշխատատեղերի ստեղծմանը:

Ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ է օգտագործել համայնքի ողջ ներուժը, ներգրավել արտաքին միջոցներ, համագործակցել պետական կառույցների հետ, դիմել տեղական և միջազգային կառույցների: Ելնելով համայնքի սոցիալ-տնտեսական վիճակից, զարգացման տեմպերից յուրաքանչյուր հաջորդ տարիների տարեկան բյուջեների հաստատման ժամանակ հնարավոր է որոշակի փոփոխություններ և շտկումներ, որը օրենքի ուժ կստանա համայնքի ավագանու համապատասխան որոշում ընդունելուց հետո: Համայնքի զարգացման ծրագրում փոփոխություններ կարող են կատարվել հիմք ընդունելով համայնքի բնակիչների, համայնքի ավագանու անդամներից ստացված առաջարկությունները, ինչպես նաև համայնքի ղեկավարի առաջարկությունը: